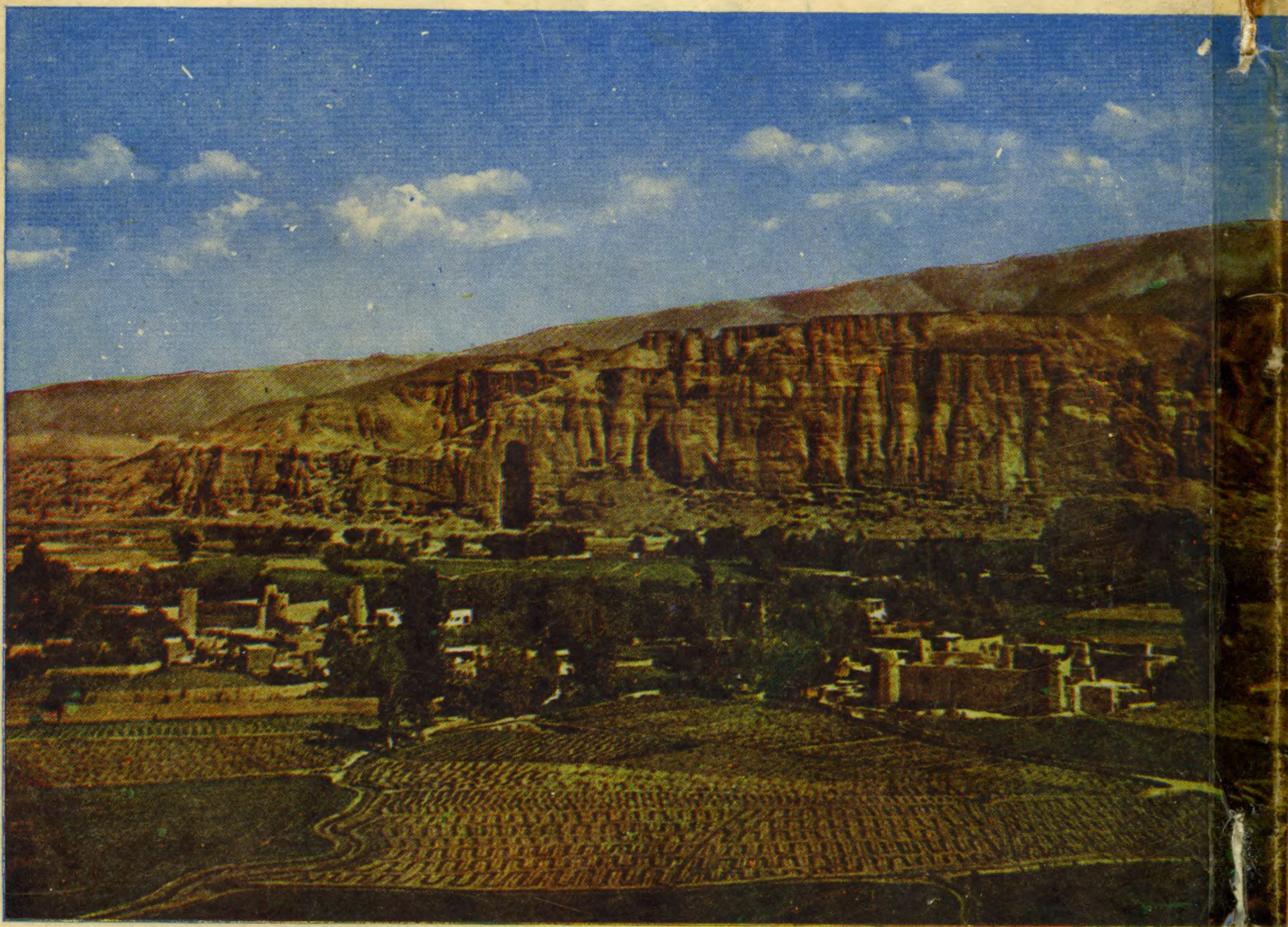
اقتصادیات بامیان

تکثر نفوس وانکشاف اقتصادی

مؤلف

غلام عمر رسولی

فهـرست مندرجات

سپاسگزاری

بنده بحیث رئیس گروپ ریسرچ بامیان از عالیقدر جلالتمآب آقای توریالی اعتمادی رئیس پوهنتون کابل و دوکتور محمد صدیق رئیس پوهنځی تعلیم وتربیه و معاون پوهنتون که در راه ریسرچ همکاری نموده اند از صمیم قلب تشکر مینمایم .

همچنین باکمال امتنان از دوکتور Dr·A·Richardking معاون تیم کلمبیا که اساس ریسرچ را در پوهنځی تعلیم و تربیه گذاشته و اولین شخص بود که در راه ریسرچ بامیان با ما همکاری نموده متشکرم .

همچنین باکمال افتخار از انتقادات و نظریات نیک پوهاند دوکتور ذبیح الله التزام صمیمانه تشکر مینمایم .

ناگفته نباید گذاشت از دوکتور جی بنهم Dr·G·H·Benham آمر ریسرچ پوهنتون ، آقای مستر ییگر Walter M· Yeager متخصص

تیم کلمبیا در دیپارتمنت اجتماعیات پوهنځی تعلیم وتربیه که در بعضی موارد به همرایم مشوره نموده وبالاخره میخواهم به دوست محترمم آقای الفشاه خان څدران استاد پوهنځی تعلیم وتربیه که در خواندن این مختصر با من همکاري نموده بهترین تشکراتم را خدمت شان تقدیم مینمایم. همچنین از بناغلو عبدالرحمن خان وسید مسافر خان تایپست های پوهنځی تعلیم وتربیه بابت تایپ نمودن این ریسرچ وتشکر مینمایم.

در اخر از رهنمائی پوهاند دوکتور غنی غوثی واز آقای محترم حبیب الرحمن (هاله) وعبدالحمید (فیاض) وسایر کارکنا ترم مطبعه پوهنتون کابل از هیئات ریسرچ که در بامیان با هم همراه بودیم و مخصوصاً از استادان محترم پوهنتون آقایان محمد افضل پکتیانی، امرشاه حسن یار، میر عباس فرهمند و غلام جیلاني عارض و محصلین یونورسیتی کالج ولیز انگلستان که بدون همکاری و زحمات این گروپ حقیقتاً ریسرچ به پایه تکمیل نمی رسد. صمیمانه تشکر می نمایم.

پلان ریسرچ

اساس ریسرچ بامیان به اثر پیشنهاد یك دسته محصلین یونوسیتی کالج ولیز انگلستان وموافقه پوهنتون کابل صورت گرفته واین ریسرچ از تاریخ ۲۸جولائی تا ۱۳ اگست ۱۹۶۷ ادامه یافت .

موضوعات وبنیه‌هائیکه در این ریسرچ تحت تحقیقات علـمی قرار گرفت ازینقرار است : اقتصاد ، جامعه شناسی ، جـغرافـیه ، بیـالـوجی وزراعت بامـیان .

برای پیشبرداین ریسرچ البـته پنج نفر ازاستادان پوهنتون کابل که هرکدام شان متخصص رشته های مختلفی بودند تعیین شده بودند تا بصورت همکار و یا مشاور با محصلین یونورستی کالج ولیز که تعداد آنها بالغ به یـازده نفـر میرسد کمك نماینـد .

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

یکی از مهمترین واساسی‌ترین مسائل امروزی جهان را همانا مسایل اقتصادی تشکیل میدهد. پس جای شك نیست که کلیه ملل جهان درحال حاضر با یك یا چند مسأله اقتصادی مواجه میباشند. بطور مثال، هر روز در نقاط مختلف دنیا هیاءتهائی ذیصلاح برای غور رسی و تبادل افکار راجع به مسائل اقتصادی از قبیل سیاست های پولی و مالی، جلوگیری از افزایش نفوس، مسائل کارگر و کارفرما، وضع بهبود زراعتی وبلند رفتن تولید، تعرفه کمرگی، کنترول قیمتها، وضع مالیات ترویج وتوسعه دادن صنایع وبالاخره بهتر ساختن بیلانس تادیات وبیلانس تجارتی اقدامات مهمی بعمل می آورند تا اگر امکان داشته باشد از تعداد این پرابلم ها کاسته و راه های حل خوبتری برای پرابلم های روی دست ملل گیتی که باعث بربادی وبیچارگی شان میگردند جستجو نمایند.

چون پرابلم های فوق‌الذکردر تمام دول‌مترقی و روبه انکشاف دیده میشود پس به همین منظور بنده خواستم تا راجع به ولایت بامیان یک ریسرچ علمی بپردازم .

هدف اصلی هم از این ریسرچ علمي عبارت از مطالعه نمودن وضع زراعتی ، منابع طبیعی ، عائدات مردم ، صنایع دستي ، وبازار تجارت بامیان ودیگرفعالیتهای اقتصادی مردم آن میباشد .

چون بامیان یك ولایت بسیار عقب مانده بوده به هزار ها پرابلم های‌اقتصادی ،اجتماعی ، صحی وغیره مواجه میباشد . به همین منظور خواستم تا اگر امکان داشته باشد از یك‌طرف یك معلومات خوبتر راجع به یکی از ولایات کشور عزیز خود جمع آوری نمایم وازطرف دیگر در صورت امکان بعضی راه‌های حلی را برای پرابلم های فعلي مردم بامیان پیشنهاد نمایم .

نا گفته نماند که بزرگترین پرابلم‌این‌ولایت‌راهمان عدم‌سرمایه ، نفوس زیاد ونبودن زمین‌های‌زراعتی کافی تشکیل میدهدکه به‌این‌صورت عائدات مردم نهایت‌کم ودر مقابل نفوس زیادوفامیلی ها دچار پرابلم اقتصادی میباشند .

تاريخ وموقعيت

جغرافیای بامیان

بامیان بطرف غرب کابل میان کوه هندوکش وکوه بابا واقع بوده وفاصله آن از کابل از راه کوتل شیبر به ۲٤٥ کیلومتر واز راه جلیز وسرچشمه وکوتل اونی به ۱٤۰ کیلو متر بالغ میشود البته راه دومی خیلی اقتصادی بوده چه ازیك طرف صرفه جوئی ازپطرول میشود واجانب دیگر مسافه آن کوتاه میباشد . اهمیت راه کوتل اونی وقتی ثابت خواهد شد که معدن بزرگ حاجی گلك که بزرگترین ذخیره معدن آهن افغانستان را نشان میدهد ودارای ٦٥ ـ ٦۰ فی صد آهن خالص بوده واز نقطه نظر جنسیت خیلی عالی است استخراج شود .

بامیان ازسطح بحر ۳۰۰۰ متر ارتفاع وکوه های غندك بطرف شمال درحدود ۳٥۰۰ متر وسلسله کوه های بابا بطرف جنوب ٤۰۰۰ متر ازسطح بحر ارتفاع دارند . این دره زیبا وقشنگ سرسبز تورستیك که دربین سلسله کوه های هندوکش وبابا واقع وبادره های فرعي خود

از کوتل شاتو تا کوتل شیبر واز اغربات تاده آب میخ زری واز شهر غلغله تا سر خشك ودره اشرف طول دارد بهترین پایگاه کوه گردی با آب و هوای گوارا مورد دلچسپی مردمان کشور وسیاحان جهان میگردد .

قرار فرموده آقای احمدعلی کهزاد نویسندهٔ رهنمائی بامیان در کتاب خویش چنین اظهار میدارد که : «بامیان اول معبر کاروان رو قدیمی واقع شده واین همان شاخه جنوبی راه معروف ابریشم است که از بلخ ، پیشاور (پارا شاپورا) میرفت ومن حیث موقعیت درست در وسط راه این دوشهر باستانی قرار گرفته است . این راه تا پیش از افتتاح سرك شکاری به نام (راه کلان) یاد میشد وکابل وبگرام (کاپیسا) را از راه غوربند کوتل شبر- کوتل اغرابات - سوخته چنار - دندان شکن به صفحات شمال وصل میگردد .در ادوار اسلامی در موقعیکه غزنه مرکز ال ناصرو بامیان مقر شنسبانی ها بود راه مستقیمی میان این دوشهر وجود داشت که محتملاً از پای شهر ضحاك ودرهٔ کالو وکوتل حاجیگك وگردن دیوال واونی وورد ك به غزنی وصل میشد .

رفت و آمد کاروان های بزرگ تجارتی آسیای میانه بین هندوچین وایران در حیات اقتصادی ومذهبی وهنری درهٔ معروف بامیان اهمیت بسزا داشت . زندگانی راهبان بودائی راکه حتماً در قرن میلادی بتعداد دوهزار نفر در آنجا امرار حیات داشتند بیشتر اعانه وخیرات همین

تجار و کاروان هااتاه مین میگردد . بااین کاروان ها زوار و هنرمندان از هندوچین به تعداد زیاد وارد شده ودر انکشاف امور مذهبی وهنری این دورهٔ شهیر بذل مساعدت میکردند» ۱ .

اگرچه امروز بامیان این حیثیت راه تجارتی خود راکه درسابق داشته بود ازدست داده لیکن من گمان میکنم که با اعمار سرک های بین المللی که از راه کوتل اونی وبامیان میگذرد دوباره شهر بامیان اهمیت تجارتی ازیك طرف ومهمتر ازهمه اهمیت شهرسیاحین رابخود خواهد گرفت . بعد از اینکه این راه بین المللی تعمیر شد حکومت و مردم افغانستان قادر خواهند شد که یکمقدار اموال تجارتی خویش را صادر ویا وارد نمایند دیگراینکه وقتیکه سرك هاقیرریزی ویابشکل عصری دراورده شده ممکن است که تعداد ازدیاد سیاحین خارجی از بامیان زیبا دیدن نمایند . چه در این صورت سیاحین یکمقدار پول دربامیان ودیگر ولایات افغانستان مصرف نموده در راه رشد اقتصادی یك مملکت مانند افغانستان کمك خواهد کرد . دیگراینکه سیاحین در راه اقتصادی بامیان کمك خواهد نمود چه مردم بامیان مشتریان جدید پیدا نموده واموال خود را ممکن است که بقیمت های بلند تر بفروش برسانند ..

---

۱ ـ احمد علی کهزاد ـ رهنمائی بامیان ـ ازنشرات انجمن تاریخ افغانستان کابل (۱۳۳٤) ص ۳

مهمترین نقطه جلب توجه سیاحان البته همان تاریخ باعظمت بامیان ومخصوصاً بت های بزرگ وچندین هزار سمع - (بند های امیر - هبیت - ذالفقار) که نمایندگی ازیك تمدن باشکوه مینماید میباشد. اگرچه درباسیان بت‌های خورد وبزرگی زیادموجوداست لیکن بت‌های ۳۵ متری و ۵۳ متری بامیان یك شهرت جهانی دارد وتماماء سیاحان جهان برای دیدن این دو بت بزرگ تاریخی بامیان از فاصله های چندین هزار کیلومتری می‌آیند. همچنین در بامیان هزار ها مغاره موجود است لیکن مهمترین آن مغارهٔ قبل التاریخ بامیان بنام چهل ستون یاد میشود. این مغاره بفاصله یك کیلومتری غرب بت بزرگ ۵۳ متری بودا بسمت راست سرکی واقع است که از بامیان بطرف اغربات میرود. مغاره چهل ستون عبارت ازیك سمچ فوق العاده بزرگی است که مدخل آن یکی وداخل آن به دالان های علیحدهٔ تقسیم شده وهردالان را ازدالان دیگر یکعده پایه ها باستون های سنگی ازهم جدامیکنند.

پیکر ۳۵ متری ومغاره های مجاوران:

«آنچه بامیان شهرت جهانی دارد اول تر ازهمه هیکل های عظیم ۳۵ متری و ۵۳ متری بوده است درمیان این دوپیکربزرگ مجسمه ۳۵ متری که بنام «بت‌خورد» یا «خنك بت» شهرت پیدا کرده ازمجسمه ۵۳ متری قدیم تراست وکار دستی اول پیکرسازان این ناحیه میباشد بدین ملاحظه اگر خوب دقت شود معلوم میشود که اعضای این مجسمه چندان

متناسب نیست سر آن به تناسب بدن بزرگ سینه آن بیحد برجسته شانه ها اندازه بیشتر عریض ودانهای آن شکل ستون به‌بدن رسانیده طاقی که مجسمه در داخل آن تراش شده . هم منظم نیست معذالك موی آن به روش یونانی مجعد نیست .

پیکر ۳۵ متری از ابدات اولیه بامیان محسوب میشود واکثرا حتمالات دلالت بران میکند که در عصر کنیشکا ـ کونشاه بزرگ کوشانی تراش آن شروع شده باشد چون تاریخ سلطنت کنهشکار رابین ۸۷ و۱۴۴ مسیحی قرار میدهندعجالتاء از دایره‌احتمال بیرون‌شده‌نتوانسته واز روی قرائن همین قدر گفته میتوانیم که‌اگر طرح‌طاق‌وتراش پیکر مذکور دراواخرقرن اول مسیحی شروع شده باشد کاردر جریان قرن دوم ادامه داشته وپیکر مذکور محصول قرن‌دوم است »۲ .

پیکر ۵۳ متری :

« بفاصله چارصدمتری غرب بت ۳۵ متری پیکر بلند تر دیگربه ارتفاع ۵۳ متردر صفحه‌عمودی‌جدارسنگی کنده شده که درست‌یك ونیم برابر هیکل اولذکر ارتقا دارد و تا حال حاضر بلند ترین مجسمه جهان محسوب میشود . پیکر۵۳ متری بودا در زبانزد اهالی بنام (سرخ بت) و(بت کلان شهرت دارد این هیکل بزرگ تحت رواق سه گوشه

۲ ـ احمد علی کهزاد ـ رهنمائی بامیان صفحات (۲۱ - ۲۲)

قرار گرفته بدن بودا باطرز وسلیقه زیبا از روی کدام مدل یونانی ساخته شده تناسب اندام آن کمال مهارت پیکرسازان بودائی را نشان میدهد و مقایسه آن با مجسمه بت ۳۵ متری از نظر روش کار وتخنیك ترقی محسوسی را ثابت میسازد روی بت بزرگ مانند روی بت کوچك اصولاً وقصداً تراش خورده ودر این حصه تراشیدگی بقدری عمیق وزیاد است که پیشانی ، چشم ها، رخساره‌ها وبینی پیکر مذکور را بکلی معدوم کرده است معذالك هنوز لب هایش باقی است « ۳

باطراف مجسمه بزرگ ۳۵ بودا یك سلسله مغاره های مقبول و قشنگ با اشکال مختلف سمچ، مدور، حفرشده که درین اواخر سالیان دراز بحیث کدام استعمال میشدبه همین دلیل یکی یادوان خوبتر محافظه شده است .

باید ذکر نمود که در داخل هریك از بت‌های ذکر شده چندین معبدها باتصاویر قشنگ ومقبول موجودمیباشد که متأسفانه یك حصه از این تصاویر تحت دود وخاك قرار گرفته ویابصورت مکمل از بین رفته است .

۳ — بکتاب لکرارشنده صفحه ۲۶

پرابلمهای که تحت تحقیق علمی قرار گرفته شده:

THE PROBLEMS

مهمترین پرابلم امروزه مردم بامیان نداشتن زمین های زراعتی کافی ، نفوس زیاد وعدم سرمایه کافی میباشد . چه این سه عوامل یك بدیگر رابطهء مستقیم داشته وسبب رکود رشد اقتصادی مردم بامیان میشود. بنا برنداشتن محصولات زراعتی قناعت بخش وعدم سرمایه کافی سطح زندگی مردم آن خط آنقدر پائین است که هیچ گمان نمیشود .

قرار تحقیقات علمی که نموده‌ام بطور وسط ۸۰ فیصد مردم آنجا دارای نیم الی پنج جریب زمین زراعتی میباشدویك فیصداز مردم دارای ۱۰ الی بیست وپنج جریب زمین میباشند. واز طرف دیگر تعداد اعضای فامیلی که همه ایشان از همین حاصلات زمین امرارحیات مینمایندخیلی زیاد میباشد . بروی این اساس محصولات زراعتی ایشان برای معیشت آنها کفایت نکرده وروز بروز مردم بیچاره تر وفقیرتر شده میروند . پس لازم است که مردم میان از زمین های خود طوری استفاده نمایند که تولیدات زراعتی شان بلند رفته وتا یك اندازه رفع احتیاج فامیلی خویش رافراهم بسازند. وبه عقیدهٔ بنده وزارت زراعت افغانستان میتوا ند نقش عمده‌ای را درزمینه ایفا کند. چه از یك طرف میتوا فد تخم اصلاح شده بدسترس دهاقین و ازطرف دیگر کود کیمیاوی را به قیمت سرخرید بدسترس زمین دارها بگزارد.

در اینجا وزارت زراعت بازارعین کمك نماید امکانی وجود دارد که محصولات زراعتی ایشان بلند رفته واز یك جریب زمین که فعلا بین ۵۰ الی ۶۰ سیر گندم حاصل میگیرند ممکن است باتخم اصلاح شده وکودهای کیمیاوی حاصلات شان به ۸۰ الی ۱۰۰ سیر در یك جریب برسد.

از طرف دیگر قراریکه ذکرنمودم مردم بامیان یکمقدارسرمایه ناچیز ۱۰۰۰ الی ۵۰۰۰ افغانی بدسترس خویش دارند که آن سرمایه کفایت نکرده وباید این سرمامه اندك وناچیز خودرا طوری بکار برندکه مفاد بلندتری را از آن اکتساب نمایند. نقطهء دیگریکه اضافه تر جلب توجه اقتصادیون امروزه جهان را مینماید همان بیکاری مردم میباشد. که این بذات خود بزرگترین بحران اقتصادی یك ولایت ویك مملکت را بمیان می آورد .

این پرابلم بیکاری نه تنها امروز در ولایت بامیان موجود است بلکه بزرگترین ممالك جهان نیز به آن مواجه دیده میشوند .

پس برای مبارزه از بین بردن این بیماری بزرگ اقتصادی به عقیدهٔ بنده بهترین راه نقش حکومت افغانستان ومردم افغانستان میباشد تایکمقدار زیادتر پول خرج ویاسرمایه گذاری نمایند .

اگرچه عائدات ملی وعائدات مردم افغانستان آنقدر بلند نیست که مبلغ هنگفتی را ذخیره وبعداً سرمایه گذاری نمایند لیکن باآنهم باید حکومت برای انکشاف اقتصادی مردم بامیان کمك نمایند . واز طرف دیگر حرمت مردم راتشویق به سرمایه گذاری نماید تا اگر امکان داشته باشد چندین نفرتاجر ویاسرمایه‌داران ازسرمایه‌خویش رایکجانموده وبه قسم شرکتهای سهامی بعضی فابریکه های خورد وبزرگ‌را خریداری نمایند البته برای اینکه مردم از یك طرف تشویق شوند باید خود حکومت نیز

یکمدار پول را بقسم سهم در شرکت ها تحویل نمایند واز طرف دیگر باید حکومت در مقابل سرمایه های مردم یك نوع تضمین بکند تاسرمایه های مردم از بین نرود . چنانچه حکومت جاپان ازعین پالسی در فابریکه های خویش پیروی مینماید .

درنتیجه میتوان اظهار نمود که اگر مردم و حکومت سرمایه گذاری نمایند از یك طرف پول به جریان می افتدواز همه مهمترمنابع طبیعی که بزرگترین ثروت ملی میاشد نیز بکار افتیده وبه کار انداختن همین سرمایه حکومت ومردم باعث خلق شدن کار برای اشخاص بیکاره وغریب میشود .

اهداف تحقیقات علمی :

اگرچه اهداف زیاد موجود است لیکن مهمترین هدف بنده در این ریسرچ علمی بامیان مطالعه وضع زراعتی ، محصولات زراعتی دهاقین ، عائدات مردم بامیان ، صنایع دستی ، مصارفات وبالاخره وضع بازار یا تجارت بامیان ودیگر فعالیت های اقتصادی مردم آن میباشد .

طریقهء ریسرچ (تحقیقات علمی) :

برای بدست آوردن معلومات کافی واحصائیهء مؤفق البته از طریق مصاحبهء شخصی استفاده بعمل آمده است. چه این اولین تحقیق علمی است که راجع به اقتصادیات مردم بامیان بعمل آمده وقطعاً کدام احصائیه درست وصحیح راجع به بامیان بدسترس نیست تا از آن استفاده

بعمل می آمد. به همین منظور خواستم تا راجع به وضع اقتصادی بامیان که دارای مناظر طبیعی قشنگ بوده و از خود سابقه تاریخی روشن دارد یك سلسله ریسرچ های علمی بعمل آورم تا مردم از یك طرف راجع به اقتصادیات این سر زمین تاریخی چیز معلومات اخذ نمایند واز طرف دیگر اگر امکان داشته باشد برای اشخاص که میخواهند در آینده به کدام نوع تحقیقات یاسروی اقتصادی درین جا اقدام نمایند از این احصائیه ها ومعلومات ناچیز استفاده میتوانند.

هدف اصلی مصاحبه ام با مردم بامیان این بود تا اگر امکان داشته باشد معلومات مؤثق ولازمی راجع به تولیدات زراعتی ، عائدات مردم، مشکلات زراعتی ،وضع کار، دکاندار ها ووضع بازار و دیگر فعالیت های اقتصادی مردم بامیان کسب نمایم.

در ابتداء اگر چه بعضی از دهاقین و دکاندار ها وغیره مردم آنقدر جوابات قناعت بخش درمقابل سوالاتم نمیدادندلیکن گناه وقصور از آنها نبود چه تا زمانیکه یك شخص را به تمامامعنی نمی‌شناختند ومورد اعتماد ایشان قرار نمیگرفت حقیقتا در جوابات ایشان حقیقت سراغ نمیشد و از حقایق چشم پوشی مینمودند. لیکن بعد از اینکه خودرامعرفی نمودم و راجع به اهداف ریسرچ خود خدمت ایشان بیان نمودم ایشان بعدا طور دوستانه بامن رفتار رفیقانه ودوستانه نموده ودر مقابل سوالاتم که راجع به‌مسائل زراعتی، عائدات‌فامیلی ووضع زندگی ایشان بود بکمال میل بجواب می پرداختند.

بایدخاطرنشان‌نمود که این ریسرچ علمی مابه اثر تقاضای شعبه ریسرچ پوهنتون کابل بولایت بامیان بعمل آمد وتوسط یك مکتوب رسمی ریاست پوهنتون کابل که هیئات علمی ریسرچ را معرفی نموده بود به اسمی والی بامیان با خود داشته وشروع به جمع آوری معلومات و احصائیه شدیم . این ریسرچ در ماه جولائی شروع و در ماه اگست ۱۹۶۷به پایهء تکمیل رسید. بنده وهمراهانم از ساعت ٦ الی ۷ صبح بکار شروع نموده وتا ساعت ٦ شام بکار خود ادامه میدادیم . البته همه روزه یك الی سه کیلو متر راه را طی مینمودیم تاراجع به‌قریه‌جات دکان ها وغیره معلومات اخذ نمائیم .

مصاحبه ام را به همرای ۱۲۰ نفر دهاقین، دکاندار ها و غیره مردم در قریه‌های مختلف که نزدیك به شهر بامیان ودکاندار های‌شهر بامیان بود شروع نموده ومعلوماتی را که میخواهم‌بدسترس‌خوانندگان گرامی تقدیم بدارم بهمین اساس جمع آوری شده است:

I ــ تعداد دهاقین ودکاندارهای بامیان که به همرای ایشان مصاحبه بعمل آمده .

قریه جات	تعداد نفرها
۱ ـ دره‌فولادی	۲۸ نفر
۲ـ بام سرای	۱۷ »
ـ سراسیاب	۱٤ »
ـ سیدآباد	۱۰ »
۵ـ گوروان	٤ »
٦ـ دشت عیسی خان	٤ »
۷ ـ تاجك	۹ »
۸ـ غریب آباد	٤ »
دکاندار های شهر بامیان	۳۰ »
مجموع	۱۲۰ »

اقتصادیات ووضع زندگی مردم بامیان :

اکثر مردم بامیان زراعت پیشه وبصورت تخمین بین ۹۰ ـ ۹۵ فی صد مردم مشغول زراعت میباشند ولیکن هر فامیل صاحب نیم جریب زمین ویك فیصد آن دارای ده الی ۲۵ جریب میباشد که این زمین های زراعتی کم بوده و حاصلات آن برای یك فامیلی ده نفری یا اضافه تر در آن کفایت نمیکند. به هر حال وضع زندگی مردم بامیان رویهمرفته خیلی خراب بوده وصد فیصد فامیلی ها از همین چندجریب محدود امرار حیات مینمایند. چون حاصلات زمین ها آنقدر خوب نیست و ازطرف دیگر نفوس هر فامیل خیلی زیاد (از ۲ الی ۲۵ نفر) میباشد بهمین صورت عائدات مردم که بین ۱۰۰۰ـ۵۰۰۰ افغانی میشود آنقدر ناچیز است که گمان نمیشود وازینکه

محصولات مردم خوب نیست پس زارعین و دیگر اهل کسبه برای امرار حیات فامیل خویش یکمقدار زیادی پول (۲۰۰۰ـ۴۰۰۰ افغانی) سالانه از کوچی های مالدار قرض مینمایند که این هم بذات خود بزرگترین لطمهء اقتصادی را برای فامیل ها بار می‌آورد چه اکثریت قروض یك تکت پولی (سود) پنجاه فیصد یا اضافتر را ایجاب مینماید . پس در نتیجه میتوان اظهار نمود که نسبت تولیدات کم وقروض بیشتر مردم روز بروز فقیرتر وبیچاره ترمیشوند.

ناگفته نماند که مهمترین محصولات زراعتی بامیان را گندم باقلي ،شاخل ،جو، گلول ورشقه و تا یك اندازه کچالو تشکیل میدهد . وبصورت عموم اکثریت کارگرها (دهاقین) را همان اعضای فاملی های قرأ تشکیل میدهد.در بامیان بصورت اوسط تعداد اعضای فاملي از دو نفر شروع وبه ۲۰ نفر ختم میشود .

در اینجا سوالي پیدا میشود در صورتیکه مردم دارائ زمین کم میباشد چرا بکدام جای دیگری مشغول کاز نمیشوند ؟

چون در بامیان بجز از چند جریب زمین زراعتی دیگر کدام صنایع موجود نیست تاعده زیادی‌مردم رابخرد جلب وجذب نمایدبنابران نسبت عدم موجودیت کار کافی مردم‌مجبور هستند که‌در همان‌یك‌جریب یاچند جریب‌زمین محدود‌عوض‌اینکه‌سه‌نفردهقان‌راضرورت‌داشته‌باشد ده‌یا ۱۲ نفر دهقان کار می‌نمایند . به همین منظوراست‌که یگانه عائدات

مردم را همان حاصلات چندسیر گندم، باقلی، شاخل وغیره تشکیل میدهدودرنتیجه سطح زندگی مردم پائین ترشده میرود .

برای ثبوت قول خویش میخواهم بصورت‌نمونه چند فارم زراعتی را خدمت خوانندگان گرامی تقدیم نموده تا خواننده مذکور بعداً قضاوت کند که تا کدام اندازه وضع مردم خواب واقتصاد یات ایشان اعج میباشد.

اواین شخص راکه باوی مصاحبه نموده عبارت ازعبدالحسین نام داشته ودر قریهٔ سیاخار بولاق فولادی زیست مینماید .-نامبرده دارای چهار جریب زمین زراعتی‌بود وحاصلات آن بیك ونیم اخروار گندم وبین ۱۰-۱۵ خرواز جو بالغ میشود، همچنین اودارای دوراس گاوه شیری دوراس گوساله ویك راس خرمیباشدکه ازین حیوانات خود نه تنها برای حصول‌مواد غذئي‌استفاده بعمل‌می آوردبلکه ازکود حیواني برای زمین های خویش نیز استفاده میکند.

برای قلبه نمودن زمین های خود نامبرده یك جوره قلبه گاو کرای به قیمت ۱۲۰ افغانی روزانه استفاده مینماید ، قرار اظهار نامبرده مالیه زمین مذکور به ۴۰ افغانی بالغ میشود .

عبدالحسین خان دارای چهار پسر (که دوپسرمذکور خانم داند ودو دیگرآن مجرد میباشد).

ودارای دودختر میباشد ، البته تمام اعضای فــا میلی نا مبرده درهمان چهار جریب زمین کارنمود وامرار حیات مینماید، که بدین صورت قطعا حاصلات زمین مذکور کفایت نکرده ومجبور است تا برای رفع احتیاجات فامیلي خویش یك مقدار پول ازکدام مدرك دیگر بدست آورد البته یگانه راه بدست آوردن پول قرض کردن برای یکمدت کوتاه به یك سود بلند میباشد، درنتیجه میتوان اظهار نموده که تاکدام اندازه سطح زندگی فامیلي مذکور پائین وعائدات ایشان انقدر نا چیز میباشد که تصور شده میتواند .

نفر دومی ایراکه بنده باوی مصاحبه نموده عبارت از فضل احمد از کته سنگ فرلادی میباشد .

این شخص دارای نیــم جریب زمین بــوده وحاصلات زمین مذکور بالغ به ٤٠ سیر گندم و ١٠٠ سیر باقلی میشود وازاینکه حاصلات مذکور خیلی ناچیز میباشد لذا نامبرده دریك زمین نزدیك قریه خود بحیث دهقان ایفای وظیفه نموده وروزانه مبلغ ٢٠ افغانــی بابت کار خویش اخذ مینماید.

شخص مذکور دارای چهار پسر خوردسال ویك خانم میباشد ، که بدین صورت عائدات ایشان کم ووضع زندگی ایشان نخراب میباشد .

نفرسوم عبارت ازمحمد یوسف نام از سیاخار بولاق فولادی میباشد ، نامبرده دارای یك جریب زمین زراعتی بوده وحاصلا آن بالغ

به یك نیم خروار گندم و ٦٠ سیر باقلی میشود ، بر علاوه یك ونیم جریب زمین زراعتی بوده یك گاو شوری یك راس خر ویك راس نرگاو برای قلبه دارد ، ومالیه مذکور به ١٥ افغانی بالغ میشود ، این شخص دارای یك دختر خرد سال بوده وطوریکه بمشاهده میرسد حاصلات زمین مذکور کفایت نکرده وبرای رفع احتیاجات فامیلی خویش این شخص هم یك مقدار پول قرض مینماید ، باید ذکر نمود که نامبرده قرض را بعد از برداشت حاصلات خویش می‌پردازد .

در بامیان عمدما دهاقین نسبت عدم داشتن سرمایه کافی برای قلبه نمودن زمین‌های خویش از طریقه پلغو استفاده مینمایند ، مقصد از پلغو اینست که یك نفر گاو قلبه ای را بصورت همکاری از زمین دار دیگر گرفته وبعد از رفع احتیاج گاورا برای صاحبش میدهد ، بهمین صورت اگر کدام وقت نفر مقابل بیك راس گاوقلبه ای ضرورت داشت از نفر اولی که به همرایش همکاری نموده بود استفاده مینماید ، ودرین صورت همکاری متقابله صورت گرفته وحاجت مصرف نمودن پول نیست .

شخص دیگررا که به همرایش مصاحبه نمودم سید اسمعیل نام داشته ومسکونه بامسرای میباشد .

نامبرده دارای چهار اولاد بوده دو پسر بسن ٦ و ٩ ساله و دو دختر بسن ٢ و ٤ ساله میباشند ، این شخص دارای چهارجریب زمین زراعتی بوده و حاصلات زمین مذکور بالغ به ١٠٠ سیر گندم ، ١٠ باقلی وبین ٧٠

۸۰سیر کچالو و۶خراور رشقه میشود.برای اینکه بالای زمین خویش رسیدگی کرده بتواند یك نفر دهقان را استخدام نموده ومزد مذکور عبارت از ۱بره۵حاصلات سالانه زمین میباشد، همچنین برای قلبه نمودن یك جوره گاو را بصورت کرائی روزانـــه بین ۱۲۰ــ۱۰۵ افغانـــی استخدام مینماید .

در بام سرای شخص دومی راکه با اومصاحبه نمودم عبارت از سیدرضا نام میباشد ، وابن اولین شخص میباشد که صنعت قالین بافی را در بام‌سرای رواج نموده است بعداًراجع به صنعت قالین بافی مفصل شرح خواهم نمود .

سن مذکور ۸۰ بوده ودارای شش اولاد میباشد نامبرده دارای ۸جریب زمین زراعتی بوده وحاصلات زمین مذکور بالغ به دوخروار گندم یك خروار باقلی وشاخل وبین ۲ـ۳ خروار رشقه میشود.

قبهء مذکور بشکل پلغوصورت گرفته وعموماً ازکود حیوانی درزمینهای خویش استفاده مینماید ، اگرچه باید خاطرنشان ساخت که مدیریت زراعت ولایت بامیان یکمقدار کود کیمیاوی را برای تمام زراعین مهیا نموده لیکن مردم انجانسبت نداشتن سرمایه کافی قادربخرید کود کیمیاوی نمیباشند .

درقریه بام سرای شخص که اضافه تر زمین‌دارد سید محمد اعظم که شخص کهن سال ودارای دوزن و ۱۵بچه و۱۲ دختر میباشد ، این

شخص دارای بیست و پنج جریب زمین زراعتی بوده و حاصلات زمین مذکور به ۵ خروار گندم و۳خروار جو۲ خروار باقلی و ۵ خروار رشقه میرسد .

چون شخص سید محمد اعظم کهن سال میباشدلذا تماماً اختیارات زمین مذکور به پسر ش محمد حیدر متعلق بوده ازامور زمین داری غورسی مینماید ،ازاینکه یك شخص نمیتواند بصورت درست درقسمت بیست وپنج جریب غورسی نماید لذا نامبره هشت نفردهقان را استخدام نموده واز حاصلات سالانه خویش ⅕ حصه آنرا بالای هشت نفر تقسیم مینماید.

اگر چه شخص مذکور نسبت بدیگر آن دارای زمین نسبتاً کافی میباشد لیکن باآنهم به مشکلات زیادی مواجه است ،اولین مشکل مذکور عبارت از عدم سرمایه کافی میباشد پرابلم دوم آن است که یك تعداد زیاد افراد ازچند جریب زمین محدود امرارحیات مینمایند . یعنی نامبردۀ مؤفق نمیشود که برعلاوۀ رفع احتیاجات فامیلی یکمقدار از محصولات خویش را دربازار عرضه نماید. مشکلات سومی نامبرده را قلت کود حیوانی تشکیل میدهد اگرچه یکمقدار زیاد کود کیمیاوی در مدیریت زراعت ولایت بامیان برای فروش موجوداست لیکن نسبت عدم سرمایه قادر به خریدن آن نیستند .

این بودچندنمونه از زمینهای زراعتی مردم بامیان ووضع زندگی زارعین وفامیلی ایشان . برای اینکه خوبتر از حاصلات زراعتی وقیمتهای مواد زراعتی وبالاخره عائدات زارعین معلومات حاصل میشود بنده ـ میخواهم که درجداول ، دوم وسوم بصورت مقایسوی بعضی ازقریه جات را بصورت ارقام خدمت خوانندگان گرامي تقدیم نمایم .

حاصلات ازپنج جریب زمین درقریه فولادی .

جدول *II*

شماره	انواع نبات	مقدار	قیمت فی سیر	عائدات
۱ــ	گندم	۸۰ سیر	۴۰ افغانی	۳۲۰۰ افغانی
۲ــ	باقلی	۴۰ »	۳۵ »	۱۴۰۰ »
۳ــ	شاخل	۱۰۰ »	۱۲ »	۱۲۰۰ »
۴ــ	جو	۸۰ »	۳۰ »	۲۴۰۰ »
۵ــ	کلول	۵ »	۱۵ »	۷۵ »

مجموع عوائد دریك سال ۷۲۷۵ افغانی

نوت : عوائد رابه R قیمت رابه $Price\ (p)$ مقدار حاصلات را به Q

حاصلات زراعتی درقریه بام سرای از ۱۲ جریب زمین جدول. III

شماره	انواع نبات	مقدار حاصلات	قیمت فی سیر	عائدات
۱–	گندم	۱۰۰ سیر	۴۰–۵۰ افغانی	۴۰۰۰ افغانی
۲–	باقلی	۱۰۰ »	۳۵ »	۳۵۰۰ »
۳–	کچالو	۷۰–۸۰سیر	۲۴ »	۱۶۸۰ »
۴–	رشقه	۴۸۰ »	۱۰ هرجوال پنج سیر*	۹۶۰ »

مجموع عوائد دریکسال ۱۰۱۴۰ افغانی

نوت : برای پیدانمودن عائدات مقدار حاصلات× قیمت= مجموع عائدات.
درانجا مقدار حاصلات Q

Quentity = Q
Price = P
Ravenue = R

P قیمت
R=Q x P
R عائدات

حاصلات زراعتی درقریه بام سرای از ۱۵ جریب زمین جدول . IV

شماره	انواع نبات	مقدار حاصلات	قیمت فی سیر به افغانی	عائدات
۱–	گندم	۴۰۰ سیر	۵۰–۴۰ افغانی	۱۶۰۰۰ افغانی
۲–	جو	۲۴۰ »	۴۰–۳۰ »	۷۲۰۰ »
۳–	باقلی	۱۶۰ »	۳۵ »	۵۶۰۰ »
۴–	رشقه	۴۰۰ سیر	فی جوال ۱۰سیر (درهرجوال پنج سیر)	۸۰۰ »
۵–	شاخل	۱۰۰ سیر	۱۵ افغانی	۱۵۰۰ افغانی

مجموع عوائد دریک سال ۱۶۷۰۰ افغانی

* قیمت هرجوال ده افغانی وعدد ۹۶۰ ازطریق ذیل بدست آمده

۹۶=۴۸۰÷۵

۹۶۰=۱۰×۹۶

مؤخذ : ارقام فوق توسط مصاحبه شخصی ام بدست آمده است .

مصارف تولیدی :

ازجمله نود دهقانی که در قریه جات مختلف با آنها مصـاحبه بعمل آمده است هر یك ایشان مالك نیم الی بیست و پنج جریب زمین میباشند . وقراریکه ذکرنمودم اکثر کارگرها (دهاقین) راهمان اعضای فامیلی ایشان تشکیل میدهد .

چون زمین بزرگترین عامل تولید است پس برای استفاده‌اززمین لازم است که دیگر عوامل تولید ازقبیل کارگر و سرمایه (Capital) رانیز بکار میبریم تاحاصلاتیکه لازم‌است بدست آید . اگریك زمین را مدنظر بگیریم وهیچ یك ازعوامل تولید را بکار نبریم آشکار است که حاصلات ما صفرمیباشد . لیکن اگریکی یاهردوعوامل تولید (کارگـرو سرمایه) رابکار بریم درانجا مشاهده خواهیم نمود که زمیـن مـذکـور عبارت از عامل تولید ثابت میباشد حاصل خواهد داد . پس برای آنکه ازیك زمین استفاده بعمل آید البته یك مصرف را ایجاب مینماید .

دراینجا مقصد ما از مصارف عبارت از مصارف‌فی‌میباشد که برای تولیدات مواد زراعتی بکاربرده میشود . نا گفته نماند که مصارف بـر دونوع است :

۱ـ مصارف ثابت *Fixed Costs*

۲ـ مصارف متغیر *Variable Costs*

درمصارف ثابت کار گرها (دهاقین) که درمزارع کار مینمایند، مالیه زمین، استهلاك آلات وادوات زارعین(ازقبیل ،قلبه ،یوغ ،داس ، بیل وغیره) وپرداختن مزد کار گرهای فامیلی شامل است . لیکن مصارف متغیر شامل کار گرهای « دهاقین » که ازطرف صاحبان مزارع یابصورت مزد روزانه (۲۰ـ۳۰) افغانی و یا یك برسه حاصلات سالانه استخدام میشوند همچنین کودهای حیوانی و کیمیاوی قلبه های کرائی (روزانه ۱۵۰ ۱۲۰ افغانی) وغیره میباشد .

مصارف	واحدهای تطبیق‌شده در هر جریب	مصرف هر واحد به افغانی	مصرف متوسط در هر جریب
مصارف ثابت :			
کارگرهای که درزمین های کار مینمایند	۳۰ روز	۳۰ افغانی	۹۰۰ افغانی
مالیه زمین			۱۷ »
استهلاک			۵۰ »
کارگرهای که مربوط به اعضای فامیلی میباشند وبدون مزد کارمینمایند	۴۰ »	۳۰ »	۱۲۰۰ »
			۲۱۶۷ افغانی
مصارف متغیر :			
کارگرهای استخدام‌شده	۲۰ »	۳۰ »	۶۰۰ »
کود کیمیاوی :			
۱- فاسفوت	۶ سیر	فیسیر ۲۰ افغانی	۱۲۰ »
۲- یوریا	۳ »	۳۰ »	۶۰ »
کودحیوانی (انبار)	(۴۰-۸۰ جولی) لظریه ساحه زمین دریك روز	جولی ۲ »	(۸۰-۱۶۰) »
قلبه گاوهای کرائی فی جوره			۱۰۰ »
			۹۳۰ افغانی

مجموعه مصارف = مصارف متغیر + مصارف ثابت

اگرمجموع مصارف را TC مصارف متغیر را به VC ومصارف ثابت FC قراردهیم درنتیجه $TC = FC + VC$ یا $TC = ۲۱۶۷ + ۹۳۰ = ۳۰۹۷$

میخواهم ذکر نمایم که مصارف زمین نسبت به مساحه زمین فرق مینماید اگر مساحه زمین کم باشد مصارف کم و اگر مساحهء زمین زیاد باشد در نتیجه مصارف زیاد را ایجاب مینماید.

پس برای پیدانمودن عائدات خالص مصارف عمومی را از عائدات عمومی منفی نموده و مفاد خالص بدست می آید در ینجا عائدات عمومی را TR ومصارف عمومی را TC قرار میدهیم.

مثال اول: Total Revenue—Total Costs=Net Income*

TR—TC =Net Income

مثلا اگر مجموع عوائد یك ساله جدول دوم را که عبارت از ۷۲۷۵ افغانی در نظر گیریم همچنین مصارف جدول پنج را مدنظر گیریم در نتیجه قرار فارمول فوق مفاد خالص پس از منفی نمودن مصارف عمومی از عوائد عمومی بدست می آید.

مثلا TR—TC=Net income

۷۲۷۵ — ۲۰۷۹ = ٤١٩٦

عایدات خالص مساوی به ٤١٩٦ افغانی

مثال دوم:

در جدول سوم مجموع عوائد بالغ به ١٥١٤٥ افغانی و در جدول پنج مجموع مصارف بالغ به ۳۰۷۹ افغانی میشود. قرار فارمول ذیل میتوان مفاد خالص را دریافت نمود.

TR—TC=Netincome

مفاد خالص ١٢٠٦٦ افغانی = ۳۰۷۹ - ١٥١٤٥

پس از ارقام فوق الذکر میتوان بنتیجه ای رسید که عائدات چند جریب زمین خیلی کم و تعداد اعضای فامیلی ها خیلی زیاد بوده وسطح زندگی مردم بامیان نهایت پائین میباشند .

نقطهء مهمی را که میخواهم در ینجا ذکر نمایم اینست اگر مدیریت زراعت بامیان ویا وزارت پلان پلانی را جهت بهبودی تولیدات در آنجا بعمل بیاورند با آنهم به عقیدهٔ بنده محصولات آنها کفایت نخواهد کرد چه ساحه مزارع زراعتی ایشان نهایت کوچك میباشد وتعداد اعضای فامیلی ها زیاد بطور مثال اگر مدیریت زراعت بدسترس مردم تخم اصلاح شده ویا کود کیمیاوی مفت ورایگان بسپارد با آنهم تولیدات آنقدر بلند نمیرود که یك الی چند جریب زمین محدود احتیاجات ونیاز مندی های تمام اعضای فامیلی های بامیانی را درانجا رفع بسازد .

به عقیدهٔ من یکی از راههای حل زارعین وفامیلی های بامیان همان توزیع زمین های حکومتی میباشد که بیك قیمت مناسب که از توان مردم خارج نباشد بفروش برسد تامردم بتوانند از زمین های مذکور یکمقدار حاصلات بدست آورده تا مشکلات اقتصادی خویش را رفع نمایند .

اگرچه حکومت بامیان نظریه امر مجلس اداری ولایت مولازی ۱۷۴ جریب زمین را برای یك تعداد مستحقین به قیمت مختلف توزیع نموده لیکن ۱۷۴ جریب زمین خیلی نا چیز بوده وقطعاً رفع احتیاج حتی

یك فی‌صد مردم را نمیکند . به هرحال قیمت های زمین های دولتی به سه دسته ذیل تقسیم شده است باید خاطر نشان نمود که زمین های مذکور از نگاه حاصلات، اندازه آب، خاك یا زمین خوب و موقعیت جغرافیائی درجه بندی شده است :

ا- زمین اعلی	فی‌جریب	٤٠٠٠	افغانی
٢- زمین اوسط	«	٢٨٠٠	«
٣- زمین ادنا	«	١٨٠٠	«

موخذ: مدیریت زراعت ولایت بامیان .

اگرچه قیمت زمین های فوق الذکر آنقدر بلند نیست لیکن برای مردم بامیان نهایت کم درنتیجه ذخیره ایشان صفر ویا تحت صفر میباشد که دراین صورت توان خرید حتی فی‌جریب یکصد افغانی را هم ندارند . به هرصورت بهترین راه حل پرابلم مردم بامیان همان کمك حکومت خواهد بود . وحکومت باید اول قیمت های زمین ها را از ٤٠٠٠ ویا کمتر به فی‌جریب ٥٠٠ ویا ٤٠٠ افغانی پائین آورد ویابصورت رایگان برای چند سال بدسترس مستحقین بگذارد . تا ازیك طرف از زمین مذکور مردم استفاده نموده وازطرف دیگر عائدات بلند رفته ودرنتیجه سطح زندگی مردم بلندبرود . واگر چنین اقدام از طرف ولایات بامیان ویاحکومت مرکزی صورت نگیرد امکان دارد که پرابلم بیکاری روز بروز زیاد شده ودر آینده جلوگیری از آن غیر ممکن بنظر خواهد رسید .

قراریکه قبلا ذکر نمودم اگرچه مدیریت زراعت ولایت بامیان با دهاقین کمک هم نماید تولیدات آن ناحیه آنقدر زیاد نمیشود که رفع احتیاجات همه مردم را کرده بتواند چه ساحه زمین های کشتی نهایت محدود ونفوس زیاد میباشد.

اینک میخواهم بعضی از کمک ها ورهنمائی های مدیریت زراعت بامیان را خدمت خوانندگان محترم تقدیم نمایم. هدف اصلی کمک های مدیریت زراعت بامیان همانا بلند بردن محصولات زراعتی میباشد تا اگر امکان داشته باشد تا یک اندازه احتیاجات مردم از نگاه مواد غذائی رفع شود.

و اینک کمک های مدیریت زراعت را قرار آتی میخواهم ذکر نمایم:

۱ــ توزیع گندم در سال ۱۹۶۵ : مدیریت زراعت مقدار ۳۴۲ سیر گندم جستن را بقسم تجربه وی برای سیزده نفر زارعین درقریه ـ جات سر آسیاب، دوکانی ،دشت عیسی خان، توپچی، جکره خیــل سیدآباد وفولادی توزیع نمود.

۲ــ توزیع گندم جستن درعین سال۱۹۶۵ قرار اظهار مدیــر زراعت ولایت بامیان مقدار ۵۰۰ سیر گندم بیکولانگک ۵۰۰سیر درپنج آب توزیع شد.

ومهمترین خصوصیت این گندم اینست که در مقابل امراض سرخی که در بامیان خیلی زیاد مروج است وهمچنین در مقابل باد وغیره حوادث طبیعی مقاومت خوبی از خود نشان میدهد.

۳ـ درسال ۱۹۶۵ مدیریت زراعت دونوع کود کیمیاوی را بدسترس زارعین گزاشت تا اینکه زارعین بتوانند از آن درزمین های خویش استعمال نموده وحاصلات ایشان بلندبرود. البته قیمت یك نوع کودفی سیربه ۳۰ افغانی و از نوع دیگر آن في سیربه ۲۰ افغانی بالغ میشود. این اقدام مدیریت زراعت خیلی عالی میباشد لیکن بارها ذکر نمودم از اینکه یکی از بزرگترین پرابلم زارعین و دیگر مردم بامیان نبودن سرمایه کافی میباشد پس به عقیدهٔ بنده بهترین راه حل کود کیمیاوی همان پائین آوردن قیمت کـود میباشد کـه حکومت باید بسر خرید بدسترس دهاقین یکمقدار کود بگزارد. واز طرف دیگر اگر پول نداشته باشند باید بانك زراعتی برای ایشان کریدت بدهد ولی طوریکه ربح بسیار ناچیز از ایشان بگیرد.

٤ـ دیگراز کمك هاي مدیریت زراعت بامیان عبارت است ازتوزیع تخم سبزیجات از قبیل بادنجان رومي ، بادنجان سیاه ، ملی سرخك وسفید ، باد رنگ ، کدو ، پالك ، زردك ، شلغم گاهو ولوبیا وغیره .

تخم سبزیجات مذکور برای ٤۹ نفر در قریه جات ذیل توزیع شده وبه اظهار مدیر زراعت بامیان نتایج قناعت بخش حاصل نموده اند قریه جات مذکور عبارتند از :

غریب آباد ، گوروان ، قافله باشي ، سوماره ، سیدان ، ملایان جوی شیر ، دوکاني ، سرخدر کالو ، شهیدان وقرغنه تو .

میخواهم ذکر نمایم از اینکه کشت سبزیجات بار اول است که در ولایت بامیان ترویج یافته و یکی از بزرگترین خدمات مدیریت زراعت همین میباشد. به عقیدهٔ من در اینجا دو دلیل نسبت عدم کشت سبزیجات موجود است.

اول اینکه: ساحه زمین های ایشان خیلی کم میباشد.

و دوم اینکه: متاسفانه اقدام به کشت سبزیجات ننموده اندایشان زیادتر کشت دیگر حبوبات را ترجیح میدهند. به هرحال اکثرسبزیجات ولایت بامیان از کابل خریداری شده والبته بقیمت های بلند تر به بامیان بفروش میرسد.

سبزیجات که بزرگترین منبع ویتامین ها بوده برای صحت مردم مفید وضروری بشمار میرود، در آنجا بطور کافی میسرنبوده مردم ومشتریان هوتل ازین لحاظ به مشکلات مواجه اند. پس اگر مردم بامیان بکشت سبزیجات عادت بگیرند بد نخواهد شد چه ازیك طرف رفع احتیاجات خود مردم شده و ازطرف دیگر بزرگترین منبع عائداتی مردم خواهدشد.

۵ــ دیگر از کمك های مدیریت زراعت توزیع ۵۶۰۰۰ نهالهای زردالو، ناك، بادام وسیب میباشد که برای دهاقین وغیره مردم ها بطور رایگان توزیع شده است که این نوع کمك البته بهترین اقدام

مدیریت زراعت بوده ونه تنها در سرسبزی بامیان کمك مینماید بلکه از نقطهٔ نظر اقتصادیات نقش مهمی را بازی مینماید .

٦ــ همچنین مدیریت زراعت برای اینکه تولیدات زراعتی کدام اسیبی نرسد واز حشرات وامراض گوناگون نجات یافته باشد به یك سلسه اقدامات دست زده است چنانچه در مدت همین در سال (١٩٦٦ـ ١٩٦٧) مقدار ٣٠٠ پوند دی ـ دی ـ تی ـ ٧٥ فیصد را مورد استعمال قرار داده است.

٧ــ قدم نیك دیگر مدیریت زراعت عبارت از چاپ کردن اوراق میباشد ودر این اوراق طریق استعمال کودهای کیمیاوی را به دهاقین نشان میدهد . باآنهم اگر دهاقین صورت استعمال کودهای کیمیاوی را نمی دانند مدیریت زراعت توسط یك هیئات طریق استعمال کود کیمیاوی برای دهاقین نشان میدهند .

مؤخذ : مدیریت زراعت ولایت بامیان (کمك های فوق الذکر توسط مدیریت زراعت ولایت بامیان برای زارعین داده شد) .

گندم وارداتی :

قراریکه قبلا ذکر نمودم یعنی حاصلات مواد زراعتي بامیان آنقدر زیاد نبوده تا رفع احتیاجات مردم را بنماید لذا مردم بامیان مجبور هستند که بعضی از مواد خوراکه خویش را از ولایات دیگر افغانستان وارد نمایند .

دکاندارهای بامیان عموما گندم مورد ضرورت خویش را از دانه غوری ، بغلان ، خان آباد ، دره مصوف ویکولنگک وارد مینمایند

قیمت های گندم از بازار بامیان سال های مختلف AI

سال						
۱۹٦٤	قیمت فی‌سیر گندم	دروقت فصل	بالغ به		۳۰	افغانی
۱۹٦٥	»	»	»	»	۳۸ ـ ٤۰	»
۱۹٦٦	»	»	»	»	٤۰ ـ ٤٥	»
۱۹٦٧	»	»	»	قبل ازفصل	۵۳ ـ ۵٦	»

مؤخذ : مدیریت ارزاق و حتیاجات عامه ولایت بامیان

جو وارداتی :

اـ مویه جو بقیمت فی سیر ۳٤ افغانی ازقطغن وارد میشود .

۲ـ کل جودرخود بامیان کشت وقیمت فی‌سیر ۳۸ـ٤۰ افغانی بفروش میرسد .

نوت : احصائیه های فوق‌الذکر توسط مصاحبه شخصی ام بادکاندارهای مندوی بامیان بدست آمده است .

قبل ازاینکه به پرابلم های دیگر مردم بامیان روشنی بی اندازم میخواهم که راجع به سیستم آبیاری بامیان قدری معلومات خدمت خوانندگان محترم به عرض برسانم . طوریکه ازسیستم زراعتی بامیان معلوم میشود مردم بامیان ازیك نوع سیستم زراعت ابتدائی پیروی مینمایند

وتمام زرع وغیره توسط الات ودوات ابتدائی صورت میگردد . از نقطهٔ نظر آبیاری مناطقی که بنده سروی نموده‌ام دارای آب فراوان وعموما توسط جو چه ها آبیاری اراضی صورت میگیرد .

پرابلم های دهاقین وزارعین :

اگر چه دول عقب مانده دارای پرابلم های متعدد میباشند لیکن ما از پرابلم های دیگر صرف نظر کرده وتنها پرابلم های را که در بامیان بمشاهده میرسد میخواهم ذکر نمایم .

۱ـ سرمایه مردم (بین ۱۰۰۰ الی ۵۰۰۰ افغانی) نهایت کم است چون سرمایه یکی از بزرگترین عوامل تولید بمشار میرود پس عدم سرمایه در ازدیاد محصولات وغیره تاثیر مستقیم مینماید وبه همین منظور اکثر مردم بامیان از مردم قرض میگیرنـــد .

۲ـ سرخی گندم کرم های مضره براي گندم وباقلی.

۳ـ کمبود کود های حیوانـی و کیمیاوی (اگر چه کود کیمیاوی موجود است لیکن مردم توان خرید آنرا ندارند).

٤ـ نفوس زیاد متاٌ سفانه بزرگترین پرابلم امروزی بامیان را همین نفوس زیاد تشکیل میدهد چه اگر عائدات محصولات زراعتی را بالای نفوس هر فامیل تقسیم نمائیم در نتیجه عائـدات خالص انقـدر ناچیز است که قطعاً گمان نمیشود ، در حصه کنترول نفوس تـوجه مقام

وزارت صحیه را میخوا هم تامردم را ازدرك ادویه جات وجلو گیر ازاولاد ها یا حامله گی رهنمائی وکمك نماید ؟

٥ــ حاصلات خیلی کم است انقدرحاصلات نا چیز است که حتی کفایت ورفع احتیاج عموم فامیل راکرده نمیتواند.

٦ــ نبودن زمین های زراعتی کافی ، این بذات خود بزرگترین پرابلم را برای مردم بامیان خلق نموده است .

٧ــ سیستم کریدت (بانکی) انقدر قناعت بخش نیست ، بایدبانك ها با زراعین ودیگردکاندارهای با میان کمك های بهترنمایند تتا مردم از کمك ایشان مستفید گردیده وسطح زندگی خویش رابلند ببرند .

اگرچه یك شعبه د افغانستان بانك درشهر با میان موجود است لیکن هدف این بانك تنهاکترول وفراهم نمودن تسهیلات برای شعبات دولتی وبعضی اوقات برای تسهیلات مر دم میباشد .

٨ــ وضع صحی ومنازل قناعت بخش نیست: این هم یك چیزی واضح است که هرقدرسویه اقتصادی پائین آیدوضع صحی نیزخرابترشده میرود چه ازیك طرف مواد غذائی طوریکه جسم به آنهاضرورت دارد گرفته نمیتواند وازطرف دیگر عائدات مردم کم میباشد تا مواد غذائی که دارای ویتامین هاباشد خریداری نمایند ، همچنین ازاثرعوایدکم منازل نیز خراب بوده ودریك اطاق تنگ وتاریك که عموماً غیر صحی میباشد چندین نفر (٥الی٧نفر)زندگی مینمایند .

۹ــ ازهمه مهمترعائدات مردم به اندازهٔ اخیرکم میباشد ، زمانیکه دریك مملکت ویایك محیط تولیدات کم باشد درنتیجه عائدات نیز کم میباشد چه بزرگترین منبع ثروت همان تولیدات (ومنابع طبیعی) یك مملکت میباشد .

۱۰ــ نداشتن برق بجای تاءسف است درصورتیکه درافغانستان چندین بندبرق که به ملیون‌ها کیلوات برق تولید میکنند وتاحال‌ازیك برده حصهء آن هم استفاده بعمل نیامده است بدسترس مردم این ناحیه گزاشته نشده است.

۱۱ــ چوب سوخت ودیگرمواد محروقات: یکی ازبزرگترین پرابلم های مردم بامیان همین کمبود مواد محروقاتی میباشد ،پس‌باید وزارت معدن وصنایع در این حصه توجه نماید تا بدسترس مردم یك مقدار ذغال سنگ بگزارد چه مردم بامیان حق‌اولیت را دارند زیرا از یك‌طرف معدن کرکر درنزدیك بامیان موجوداست وازنگاه‌حمل‌ونقل درزمینه مشکل انقدر بزرگ نخواهد بوده وازجانب دیگر مردم بامیان هم مانند سایر مردم افغانستان حق بـه جانب هستند تا از معادن مختلف افغانستان استفاده مساوی نمایند.

۱۲ــنبودن کارکافی : البته قراریکه قبلاذکر نمودم یعنی یکی ازخرابترین بحران های اقتصادی درپهلوی بلند بودن قیمت، ها نبودن کار دریك محیط یایك مملکت میباشد ، دراینجا بایدحکومت‌افغانستان

وولایت بامیان توجه جدی مبذول دارند تاراهی را پیدانمایندکه جلو این بحران رابگیرند ورنه وضع اقتصادی درهم وبرهم خواهد شد.

۱۳ـ مالیات بلند: اگرچه در این حصه حکومت حق بجانب است تا مالیه های مختلف را خواه از درك زمین، خواه از درك گمرکات مواشی وغیره از مردم اخذ نمایند لیکن این را هم باید بخاطرداشت که مالیه های گزاف کمر اشخاصی را که عائد کم دارند می شکنند چه زمانیکه مالیه بلند رفت قوه خرید مردم کم شده در نتیجه روز بروز فقیرتر وبیچاره تر خواهند شد. پس در این باره توجه وزارت مالیه را جلب مینمایم تا طوری سیستم مالیه خویش را تنظیم نمایند تا اشخاص کم عائد یا کم سرمایه متضرر نشوند.

۱٤ـ تبلیغات زراعتی فارم های تجربوی آنقدر زیاد نبوده وباید ولایت بامیان از راه فلم ها وسایر وسایل سمعی وبصری به مردم کمك نمایند. همچنین مدیریت های زراعت باید چندین فارم تجربوی رابمیان بیاورد تا مردم حاصلات فارم های تجربوی را به چشم سر دیده و بعداً اعتماد حاصل نمایند که تخم های اصلاح شده ویاکود کیمیاوی تاکدام اندازه در تولیدات مواد زراعتی مؤثرثابت میشود.

ماهی:

بر علاوه محصولات زراعتی در بامیان یکمقدار زیاد ماهی نیز پیدا شده از یك طرف مهمترین منبع مواد غذائی و از طرف دیگر

بزرگترین منبع عایداتی مردم بامیان را تشکیل خواهد داد. همچنین باید ذکر نمود که بهترین تفریح گاه برای سیاحان خارجي ومردم افغانستان نیز بشمار میرود. پس دراینجا لازم است که اگر مردم ویاولایت بامیان در این راه صرف مساعی بنمایند امکان دارد تا یک اندازه زیاداحتیاجات مردم را از نگاه کمبود مواد غذائی رفع نموده ویک منبع جدید عائداتی برای مردم ویا حکومت بامیان پیدا میشود .

به عقیدهٔ بنده مهمترین راه برای جلب توجه سیاحان خارجـی و داخلی همان تبلیغات از راه های رادیو، نشرات به زبان های خارجی وداخلی میباشد. واگر امکان داشته باشد باید ولایت بامیان ویا اشخاص دیگر افغانی یک اندازه سرمایه گذاری نموده ویکي یا دو هوتل در نقاطی که ماهی فراوان دارد تعمیر نمایند. وقتیکه هوتل های عصری تعمیر شد و از طرف دیگر تبلیغات خوبتر شد در نتیجه مشتریان خارجي و داخلی را بخود جلب مینماید در اینجا بمشاهده خواهد رسید که یک اندازه زیاد خارجی ها و داخلی ها برای صید ماهی آمده از یک طرف از پول اسعاری سیاحان استفاده بعمل می آید و از طرف دیگر در راه معرفی افغانستان کمک شایانی خواهد نمود. بهر حال هرقدر که سیاحان داخلی وخارجی از نگاه تورستیک در یک مملکت می آیند بهمان اندازه به نفع یک مملکت تمام میشود چه از یک طرف مشتریان جدید برای

تجار ها وغیره افراد پیدا شده و ازطرف دیگر یکمقدار پول اسعاری که احتیاج زیاد به آن حس میشود در مملکت می آید.

قراریکه قبلا ذکر نمودم یعنی حاصلات زمین کم و در نتیجه سطح زندگی مردم پائین میباشد پس اگر مردم بامیان به پهلوی زراعت خویش به صید ماهی گیری علاقه نشان بدهند از این نگاه قادر خواهند شد که مبیع پول یا در آمد دیگری را صاحب شوند و در نتیجه تا یك اندازه از پرابلم های اقتصادی ایشان کاسته خواهد شد.

نقطه دیگریکه از نقطه نظر اقتصادی برای مردم ویا یك مملکت مفید ثابت میشود همانا معرفی نمودن یخچال های خورد و بزرگ میباشد.

در اینجا جلب توجه سرمایه دارهی داخلی وحکومت افغانستان را در مورد احداث یخچال در یك مملکت مانند افغانستان که دارای یکمقدار ماهی فراوان (در بامیان وننگرهار) میباشد خواهانم تا ماهی ها را از گرمی و حرارت زیاد وغیره نجات داده وبه موسم های مختلف سال ماهی را در بازار عرضه نمایند. واگر یخچال های خورد وبزرگ موجود نباشد مشاهده خواهیم نمود که خریدن گوشت ماهی تنها مربوط به موسم زمستان میباشد ومتباقی ۸ـ۹ ماه مردم از این مدرك استفاده نمی توانند پس لازم است که در اینجا مردم وحکومت با هم یا شریك شوند ویا سرمایه گذاری جداگانه نمایند تا از یك طرف از این منبع عائداتی مستفید شوند و ازطرف دیگر تا یك اندازه احتیاجات مردم را از ناحیه مواد غذائی رفع نمایند.

مهمترین مناطقی که از آن ماهی یافت میشود قرار ذیل است:

۱ـ درهٔ کالو
۲ـ درهٔ ککرك
۳ـ درهٔ فولادی
٤ـ درهٔ اهنگران
٥ـ درهٔ سرماره
٦ـ بند امیر
۷ـ درهٔ اجر

درین هفت دره اقسام مختلف ماهی یافته شده واگر بصورت صحیح یعنی توسطه جال ها، چنگک، موتر گوت های خورد واسپ ماهی گیری بعمل آید امکان دارد که برای چندین سال از این ماهی ها تاحال از آن هااستفاده نشده بهره برداری خوبی صورت گیرد.

قروت:

از پیداوار دیگر ولایت بامیان قروت میباشد، مردم بامیان نه تنها قروت را در آشك، آش وقرونی بکار میبرند بلکه قروت ازبزرگترین اقلام صادراتی ولایت بامیان بشمار میرود، که این هم بذات خود در راه رشد اقتصاری ولایت بامیان نقش مهمی را بازی مینماید.

بهترین قروت بامیان دریکولنگ، قرغه تو، شهیدان، پنج آب وفولادی یافت میشود، قیمت های قروت نظر به جنسیت آن متفاوت

میباشد مثلا دریکولنگ بهترین قروت فی سیر بین ۱۱۰ ـ ۲۰۰ افغانی دستگیری مینماید وبعضی قروت های دیگرفی سیر امکان دارد که بین ۸۰ ـ ۹۰ افغانی هم دستگیر نماید .

روغن حیوانی (روغن زرد) :

ده الی پانزده سال قبل روغن حیوانی یکی‌ازبزرگترین اقلام صادراتی‌هزاره جات بشمار میرفت زیرا اکثریت مردم‌افغانستان عادت به خوردن روغن زرد داشته وازطرف دیگر روغن نباتی در آن زمان انقدر درافغانستان رواج‌نداشت ،لیکن‌امروز به اثر توجه‌درلت افغانستان یك فابریکه درقندوز (سپین زر) دیگر درهلمند وسومي درولایت بلخ تاسیس‌شده وازپنبه دانه روغن‌نباتی استحصال نموده وبد سترس مردم میگذارند ، البته باید خاطر نشان نموده که‌روغن زرد فی‌سیربین ۵۰۰ ـ ۶۰۰ افغانی بوده که مردم افغانستان وبا میان نسبت عائدات کم ایشان قادر به خریدان نشده ومجبور انداز روغن نباتی که قیمت چهار کیلو گرام آن به ۱۴۰ افغانی بالغ شود برای‌خوراك خویش استفاده نمایند ، اگرچه درسابق قراریکه‌ذکر نمودم یعني بهترین صادرات‌وعائدات‌مردم هزاره جات راهمان روغن حیوانی تشکیل میدادلیکن‌دراینجابه مشاهده میرسد که نسبت قیمت بلند روغن حیوانی به‌همرای روغن نباتی رقابت نتوانسته وتقریبا سبب کم‌شدن تقاضاآن میشود ، که‌درنتیجه لطمهٔ بزرگی دراقتصادیات مردم وارد نموده است.

مهمترین مراکز پیداوار روغن حیوانی (روغن زرد) عبارتند از: دیزنگی، یکولنگ، شهیدان، قرغنه تو، پنج آب بوده وسالانه یکمقدار کم آن به کابل، مزارشریف، قطغن ودیگر نقاط افغانستان صادر میشود.

برعلاوه مواد غذائی مهمترین پیداوار دیگر بامیان عبارت است از:

۱ــ معدن ذغال سنگ

۲ــ معدن آهن حاجیکك.

۳ــ رنگ های معدنی

٤ــ قالین، گلم، نمد، برك، جاکت، جراب ودستکش پشمی.

رنگ های معدنی:

در اینجا باید خاطرنشان ساخت که یکی از بهترین منابع طبیعی ولایت بامیان همان رنگ های معدنی میباشد.

رنگ های معدنی البته به اقسام وانواع مختلف ویکمقدار زیاد در سه دره ولایت بامیان کشف شده واز این رنگ ها بعضی اوقات برای رنگ های دکان ها ومنازل مردم بامیان استفاده مینمایند.

مهمترین دره های که از آن رنگ ها دستگیری مینماید قرار ذیل است:

۱ــ درهٔ فاطمه مستی: دراین دره بیك پیمانه زیادی رنگ های سرخ وآبی دیده شـده است.

۲ــ درهٔ سوماره: دراین دره رنگهای زرد، ارنجی تیره وسمنتی بیك پیمانه وافری به نظر میرسد.

۳ــ دره دوکانی : دراین دره مقدار زیادی از رنگ های سفید روغنی وکاشی رنگ به مشاهده رسیده است .

پس اگر جنبه اقتصادی رنگ های معدنی فوق الذکر را عمیقا تحت ریسرچ ومطالعه قرار دهیم به عقیدهٔ بنده که باکشف واستعمال این رنگ ها نه تنها بزرگترین ثروت یا سرمایه بدست می آید بلکه اگر از این رنگ ها بصورت صحیح وخوبتر استفاده بعمل آید چندین ملیون افغانی بابت وارد نمودن رنگ ها از خارج جلوگیری اسعاری بعمل خواهد آمد . ومهمتر از همه افغانستان قادر خواهد شد اگر از این معادن بصورت خوبتر استفاده شده ویك فابریکه کوچك ویا نسبتا بزرگ برای تصفیه وتولید رنگها تاسیس شود امکان دارد که مردم افغانستان غیر از رفع احتیاجات داخلی خویش یکمقدار زیاد آنرا به خارج هم صادر نموده ودر مقابل یك اندازه اسعار خارجی که فعلا احتیاجات زیاد به آن حس میشود بدست خواهند آورد . این بذات خود در بیلانس تادیات یك مملکت مانند افغانستان خیلی مؤثر واقع خواهدشده.

معدن ذغال سنگ کرکر :

معدن زغال سنگ نیز یکی از بزرگترین ثروت ملی بشمار رفته و ازنگاه اقتصادی قابل اهمیت میباشد . چه امروز ذغال سنگ بزرگترین نقش را در راه معرفی نمودن صنایع در یك مملکت رو به انکشاف مانند افغانستان ویا ممالك مترقی بازی مینماید . امروز از ذغال سنگ نه تنها

به حیث مواد محروقاتی در منازل استفاده مینمایند بلکه دربسا فابریکات صناعتی نیز آنرا مورد استعمال قرار میدهند . به همین منظور افغانستان میخواهد که یکمقدار زیادتر ذغال سنگ را استخراج نماید تا از یک طرف احتیاجات منازل ، دفاتر وغیره را رفع نماید و از طرف دیگر نظر به انکشاف صنایع در افغانستان میخواهد یکمقدار زیاد آنرا در فابریکات جدیدالتاسیس و یا سابقه به مصرف برساند .

قرار احصائیه که در پلان پنجساله سوم ذکرشده درظرف پنجسال پلان سوم یك ملیون دوصدچهل هزارتن ذغال استخراج میشود . این مقدار از معادن ذغال کرکر واشپشته و دره صوف بدست می آید .

«مقدار استخراج ذغال سنگ کرکر واشپشته درپنجسال پلان سوم :

۱ـ ۱۳۴۶	۱۸۰ هزارتن
۲ـ ۱۳۴۷	۲۰۰ « «
۳ـ ۱۳۴۸	۲۰۰ « «
۴ـ ۱۳۴۹	۲۰۰ « «
۵ـ ۱۳۵۰	۲۵۰ « «

مصارف آن در پلان سوم بالغ بر ۱۷۰ ملیون افغانی و۷۳ ر۱ ملیون دالر میشود » .

---

۴ ـ مؤخذ : سومین پلان پنجساله انکشاف اقتصادی واجتماعی افغانستان کابل (۱۳۴۶ - ۱۳۵۰) . مطبعه دولتی (ثور۱۳۴۶) صفحه (۱۵۵)

اگرچه اهمیت ذغال سنگ از نگاه اقتصادی در یك مملکت زیاد میباشد لیکن باید خاطرنشان ساخت که متأسفانه از این معدن بزرگ ذغال سنگ کرکر مردم بامیان قطعا استفاده نکرده قابل ذکر که بنابر آن معدن مذکور برای ولایت ومردم بامیان آنقدر مفید ثابت نشده وبه پرابلم مواد سوخت بامیان کمك نمیکند .

باید خاطرنشان ساخت که یکی از پرابلم های دیگر بامیان همانا نداشتن مواد سوخت از قبیل چوب ذغال ویا قوه برق میباشد ومتأسفانه باوآصف نکه پرابلم مواد سوخت دراین ناحیه موجوداست :

وزارت معدن وصنایع درزمینه به کدام اقدامی دست نزده تابه اساس آن درین مورد به مردم کمك ومساعدت میشد . نظر به اینکه معدن مذکور متعلق به آن سرزمین میباشد مردمان بامیان حق قدامت رانظر به دیگران دارا میباشند . پس باید والی بامیان از پرابلم های اقتصادی بامیان حکومت را مطلع ساخته تاوزارت معدن وصنایع راجع به کمبود مواد محروقاتی مردم بامیان بررسی نمایند .

معدن آهن حاجیگك :

یکی ازمنابع طبیعی وثروت عظیم ولایت بامیان معدن حاجیگك میباشد واز چندین سال به این طرف است که متخصص داخلی وخارجی معدن حاجیگك راتحت سروی قرارداده ونظریاتی راجع به معدن مذکور به وزارت معادن وصنایع تقدیم نموده اند لیکن تا امروز ازاین معادن

ذیقیمت که از بزرگترین ثروت ملی بشمار میرود استفاده بعمل نیامده است .

اگر امکان استخراج معدن حاجیگک در آینده نزدیک کسب وجود نماید در نتیجه اقتصادیات افغانستان تغیر خوبی خواهد نمود . چه از یک طرف تولیدات زیاد شده واز طرف دیگر عوائد ملی بلند خواهد رفت .

به عقیده بنده قبل از اینکه چندین ملیون افغانی را دولت افغانستان برای استخراج معدن مذکور به مصرف برساند باید نه تنها از نقطه نظر جیولوجیکی سروی شود بلکه از نقطهٔ نظر اقتصادی نیز سروی عمیق شده وبعد از نظریات علمای اقتصاد به استخراج آن اقدامات لازمه اتخاذ شود .

در اینجا مقصدم ازسروی اقتصادی راجع به معدن حاجیگک اینست که آیا فعلا شرایط استخراج معدن ومصرف نمودن آهن ویافولاد در افغانستان و یا بازارهای خارج آماده است یانه .

قراریکه همه ما میدانیم فعلا در افغانستان کدام فابریکه صنایع ثقیله موجود نیست تا از فولاد ویاآهن حاجیگک استفاده بعمل آید وباقیماند بازارهای خارجی ، دراینجا سوال پیدامیشود اول اینکه یک تن آن ویا فولاد چقدر مصرف را ایجاب نموده وبه چه قیمت فروخته میشود ؟ دوم اینکه آیا قیمت های فولاد افغانستان باقیمت های دول خارجی رقابت کرده میتواند یانه ؟ اگر مصارف استخراج وحمل ونقل کم باشد

درآنصورت امکان دارد که فولاد افغانستان بادول خارجی رقابت نموده ویک مقدار آهن وفولاد استخراج شده خویش را دربازار های خارج بفروش میرسانیم واگر قیمت ها زیاد باشد درنتیجه نه تنها که دوداخل مملکت کدام بازار فروش برای آن وجود ندارد بلکه در خارج نیز رقابت نتوانسته که دراین صورت به عقیده بنده دولت افغانستان قطعا نباید به استخراج آن اقدام نماید درغیرآن بجز ازینکه درزمینه یك مشت پول مابدون چون وچرا به هدر برود کاری انجام نخواهد شد و به پرابلم های فعلی اقتصادی افغانستان خواهد افزود .

نقطهٔ مهم دیگر اینست که آیا افغانستان فعلا به همین شرایط اقتصادی موجوده خویش قادر به استخراج معدن حاجیگك وذوب آهن معدن مذکور میباشد یانه چه ذوب آهن ملیون ها افغانی مصرف را ایجاب می نماید . به عقیدهٔ بنده دولت افغانستان نظربه شرایط اقتصادی فعلیه اش که آنقدرها قناعت بخش نیست به عوض مصرف چندین ملیون افغانی دراین راه بایست سه یاچهار فابریکه خرد مثلاً فابریکه گوگرده‌سازی، بوت دوزی، چینی سازی وغیره دیگر راخریداری کند تا ازیك طرف ازمنابع طبیعی استفاده شود و از طرف دیگر یك تعداد مردم بکار گماشته شده وجلوگیری ازبیکاری بعمل آید . دیگر اینکه آهسته آهسته صنایع مختلف را درافغانستن مروج ساخته تا ازیك طرف رفع احتیاج مردم برآورده‌شود وازطرف دیگرجلو گیری ازاسعار خارجی

نیست وارد نمودن موادضروریه که قبلا تولید نمی‌شدبعمل آورده‌شود .

مهمتر ازهمه زمانیکه فابریکه های خرد یك تعداد زیاد نفر را به کار های مختلف جذب نمود درنتیجه یك درآمد تا (معاش) برای مردم پیدا شده وخود بخود سطح زندگی مردم بلندرفته که‌این‌هم یکی ازمهترین هدف حکومت افغانستان میباشد .

صنایع دستی :

برعلاوه منابع طبیعی ذکرشده که بزرگترین ثروت بامیان را تشکیل میدهد دربامیان صنایع مختلف ازقبیل قالین بافي، گلم بافی، نمد وخرجین بافی نیز موجود است که این ها بذات خود یکی ازمدارك عواید مردم بامیان را بوجود می آورد .

صنعت قالین بافی :

اگرچه صنعت قالین بافی درشمال وغرب مملکت یك تاریخ قدیمی دارد لیکن دربام سرای ازمدت چندسال از(١٩٦٤) به این طرف این صنایع رواج یافته است . اولین‌شخصیکه دراین راه خدمت شایانی نموده وصنایع قالین بافی‌را رواج داده سیدرضاه نام دارد. که درنتیجه بافتن قالین یك منبع عاید جدید را برای فامیل خویش بدست آورده وازیك طرف سطح زندگی‌فامیلی مذکور بلند میرود وازطرف دیگریك تعداد مردم به صنایع قالین‌بافی آشناشده وبالاخره تایك اندازه ازبیکاری جلو گیری بعمل خواهد آورد .

باید خاطر نشان ساخت از اینکه درابتداء صنعت قالین بافی دربام سرای آنقدر کار آسان نبود چه قالین بافها کدام شخص رهنمانداشتند لیکن با آنهم به اثر زحمات شباروزی سیدرضاه وفامیلی مذکور مؤفق شدند تاصنعت قالین بافی را یاد بگیرند . چنانچه درنتیجه زحمات ایشان تمام فامیل ها قادرشد که یك الی چند قالین وقالینچه بافته وبه بازار عرضه نمایند .

تعداد کارگران وقیمت قالین وقالینچه :

البته تعداد کارگران وقیمت قالین یاقالینچه مربوط به جنسیت، اندازه، دیگرمصارف وساعات کار میباشد . بطور مثال میتوان گفت که دوتخته قالینچه (۲×۲نیم متر) درظرف یك ماه بافته شده وسه نفر کارگر رابه انجام این امرضرورت دارد : (وناگفته نباید گذاشت که اکثریت قالین بافها را زنها تشکیل میدهند .) قیمت قالینچه فوق الذکر دربین ۱۵۰۰ الی ۱۲۰۰ افغانی فی تخته قرار داشته وعموماً این قالینچه ها بشکل های قالینچه های صفحات شمال مملکت ساخته میشود لیکن از نقطهٔ نظر جنسیت مقایسه باقالینچه های سمت شمال افغانستان آنقدر خوب نمیباشدومهمترین دلیل آن هماناقدامت تاریخی قالین بافهای سمت شمال مملکت میباشد .

قالینی که عرض آن ۳ متر وطول آن چهارمتر (۳×۴ متر) باشد درمدت دوماه یکدانه بافته شده بین قیمت های ۶۰۰۰ الی ۷۰۰۰ افغانی بیلوار برای فروش آماده میشود . بافتن این نوع قالین هفت نفر کارگر را دربر میگیرد . وناگفته نماند که درقالینچه (۲ × ۲ نیم متر) مفاد به ۵۰۰ افغانی ودرقالین ۳×۴ متر مفاد بین ۱۵۰۰ الی ۲۰۰۰ افغانی بالغ می شود .

شخص دومی که اضافتر به قالین بافی ذوق داشته ویك شخص نسبتاً هوشیار وباسواد بود میرغلام نبی برادر زاده سیدرضاه نام دارد. این شخص هم بنوبه خود دستگاه قالین‌بافی داشته وآنرابکارانداخته‌است. به قرار گفتار نامبرده یك قالینچه (۳×۲) متر را درظرف ۲۵ الی ۳۰ روز بافته وبین قیمت های ۲۵۰۰ الی ۳۰۰۰ افغانی بفروش میرساند . البته برای ساختن قالینچه فوق‌الذکر به سه نفر کارگرضرورت دارد .

سومین شخص که در این صنعت توجه خاص مبذول داشت محمد حیدر نام داشته ونامبرده نیز ازهمان قریه بام سرای میباشد . قرار اظهار نامبرده یك قالین (۳ نیم در ٤ متر) را در یك ماه توسط سه نفر زن بافته وبقیمت ۱۲۰۰ـ۱٤۰۰ و ۲۵۰۰ افغانی بفروش میرساند . البته قیمت های فوق‌الذکر نظربه اندازه وجنسیت قالین فرق مینماید .

بایدخاطرنشان ساخت که مهمترین بازار فروش قالین شهربامیان وبعض اوقات کابل میباشد .

سیستم کار:

در صنعت قالین بافی عموماً زنها ومرد ها هر دو مشغول میباشد و اکثر کارگر ها را همانا اعضای فامیلی ها تشکیل میدهند. لیکن در بعضی موارد اگر یك فامیل بیك یاچند نفر کارگر ضرورت داشته باشد آنها میتوانند که بطور کمکی البته بدون معاش از فامیل های دیگر کمك میگیرند و این نوع کمك ها بین فامیلی های قالین باف رواج داشته و هر یك از فامیل های قالین باف میتوانند در اوقات ضرورت از فامیل های دیگر استفاده نمایند.

قراریکه بمشاهده میرسد یکی از بزرگترین پرابلم های این قالین باف هارا، عدم وجود اشخاص ماهر تشکیل میدهد به نظریه بنده باید در این حصه ولایت بامیان بکمك وزارت معادن وصنایع ویامؤسسات انفرادی دیگر جهت رهنمونی بهتر ضرورت دارد. یك تعداد معلمین فنی را برای رهنمائی مردم دربام سرای استخدام نمایند تا ازیك طرف برای قالین باف ها یك طریقه جدید وخوبتر بافندگی را می آموزند واز طرف دیگر یك تعداد زیاد اشخاص دیگر را قالین بافی یاد میدهند. این امر بذات خود بزرگترین کمك برای مردم بامیان بوده چه از یك طرف کسب رامی آموزند و از جانب دیگر یك مدرك عائداتی برای فامیلی ها پیدا شده در نتیجه پس از گرفتن مزد یا معاش سطح زندگی ایشان بلند خواهد رفت. ومهمتر از همه جلوگیری از بیکاری

بعمل خواهد آمد که این مهم مانند توارم پولی خرابترین بحران اقتصادی برای یك مملکت میباشد.

در نتیجه میتوان اظهار نمود که اگر تعداد اشخاص ماهر و لایق زیاد میشود البته از سیستم تقسیم کار استفاده نموده بیك وقت کم یك یا چندین قالینچه را بافته میتوانند .

در این صورت نه تنها مصارف کم میشود بلکه به عائدات نیز افزایش بعمل می آید . لیکن باید بخاطر داشت زمانیکه تولیدات در اثر تقسیم کار زیاد میشود لازم است که اموال تولید شده برای توزیع آماده شده وبغرض فروش به بازار عرضه شود در اینجا کلمه فروش خیلی کلمه دلچسپ است زیرا خریدار کسانی میباشد که یکمقدار پول در دست داشته باشند لیکن متأسفانه مردم بیچاره بامیان آنقدر ها ناتوان میباشند که پول کافی حتی برای خرید مواد غذای ، لباس ویامسکن خود ندارند . پس در این صورت قالین یا قالینچه مردم بامیان آنقدر بازار خوب در شهر بامیان نداشته وبهترین بازار قالین ویا قالینچه مردم بام‌صرای البته کابل میباشد. مگر اگر قالین باف های بام‌سرای خوبتر تربیه شده واز دیزاین های مختلف ورنگ های مرغوب ومخصوصاً از نوع رنگ (سرخ ، سبز ، آبی ، فولادی وغیره) استفاده نمایند کار خوبی خواهد بود چه در این صورت نه تنها مردم افغانستان علاقه بخرید پیدا خواهند کرد بلکه امکان دارد که مردمان خارجی خصوصاً اشخاص پولدار

از این قالین هائیکه بیك رنگ وجنسیت خوبتر ساخته شده بـه قیمت های بلندتر خریداری نمایند .

در انتخاب رنگ ودیزان قالین ها نظر به ذوق مـردم اهمیـت خاصی دارد زیراکه یکعده مردم میخواهند که فرش ورنگ اطاق سالون وغیره شان دارای یك نوع رنگ در حالیکه فامیل های دیگر در زمینه از خودنظر وذوق دیگری دارند . دیگر اینکه باید یك تحول دردیزاین قالین افغانی آورده شود چه از صد ها سال به این طرف تنها از همان دیزاین فیل پایه استفاده بعمل می آید .

مـواد خام :

برعلاوه دیگر عوامل تولید مواد خام بزرگتریـن نقش را در صنایع قالین بافی ویادیگر صنایـع بـازی مینمایـد . چـون درینجـا مقصد ما از مـواد خام موادی است که برای ساختن قالـین یاقالینچه کار گرفته میشود این موضوع اصلی مارا پشم ورنـگ تشکیل میدهـد :

I پشم : عموماً قالین های افغانی ازصد فیصد پشم ساخته شده وازهمین نقطه نظر قالین های افغانی دردنیای خارج شهرت فوق العاده داشته وبه قیمت های خوبی در بازار لندن وجرمنی بـفروش میرسد .

قالین بافهای بامیان پشمی راکه برای ساختن قالین ازآن استفاده میکنند عموماً از دوطایفه خریداری مینمایند :

اول ازپشتوزبان های کوچی درعم نیل (بین یکولنگ وبامیان) دوم کوچی های قندهار ، قیمت پشم مذکور نظربه جنسیت آن فرق مینماید :

۱- پشم پاك فی سیر ۵۰۰ افغانی

۲- پشم ناپاك فی سیر ۲۲۰ افغانی

II رنگ: قالین بافهای بام سرای بطور عموم رنگ مورد ضرورت شانرا یا ازشهر کابل خریداری مینمایند ویا ازشهربامیان، درشهر کابل رنگ مذکور قطی یك پاوه بین ۱۰۰ الی ۱۱۰ افغانی ودرشهر بامیان یك قطی یك پاوه آن به ۱۴۰ افغانی بفروش میرسد .

گلیم :

یکی ازمهمترین صنعت دستی مردم هزاره جات مخصوصاً قریه بام سرای عبارت ازصنعت گلیم بافي بوده واین صنعت شهرت خوبی را کسب نموده است ، گلیم از پشم نسبتاً جنسیت پائینتر بافته شده که فی سیر آن بین ۱۵۰ الی ۱۶۰ افغانی میباشد.

یك گلیم چهاردریك ونیم متری راسه نفرزن درظرف هشت روز می بافند وبقیمت های ۹۰۰ الي ۱۰۰۰ افغانی بفروش میرسانند .

یکی ازفامیلی های که در گلیم بافی شهرت دارند همانا فامیلی های سید رضاء وسید غلام نبي میباشند، این دوفامیل درپهلوی صنعت قالین بافي را خوبتر وبیشتر رونق وسروصورت داده اند .

گیلم هم مانند قالین نظر به دیزاین ـ جنسیت ـ رنگ واندازه فرق مینماید از همین لحاظ گیلم های که جنسیت خـوب ورنگ های قشنگ را دارامیباشد بقیمت‌های بلند تـر مـیفروشند . مثلاء یك گیلم دونیم درچهار ونیم‌متری بین قیمت‌های ۱۵۰۰ الی ۲۰۰۰ افغانی‌بفروش رسیده وبین ۱۶ الی ۲۰ روز برای ساختن‌آن ضرورت است . مهمترین بازارفروش گایم عبارت از کابل ـ پلخمری ـ شهربامیان‌ودیگرولایات افغانستان وولایت بامیان میباشد .

قراریکه قبلاء ذکر شد مهمترین مراکز گیلم بـافـی افغانستان (هزاره جات)میباشد مراکزعمده آن‌دایزنگی ـ یکولنگ ـ پنج‌آب ـ شهرستان ـ ده‌کندی و بام‌سرای که تماماً این شهرها ازنقطه نظر گیلم خود شهرت بسزای رادارا میباشند . چون‌دراینجابنده‌تنهامنطقه بام‌سرای راتحت ریسرچ خود قرارداده ام پس راجع به نقاط ذکـرشده بـرای خوانندگان گرامی کدام معلومات داده نتوانسته وامید است که درکدام موقع مساعد از جاهای ذکرشده نیز اطلاعات‌مفیدی‌بدسترس‌خوانندگان قرار داده شود .

خرجین :

خرجین بافی نه تنها درولایت بامیان رواج دارد بلـکه درسمت شمال مملـکت ازچندین سال ها به این طرف رواج دارد

یکدانه خرجین را یك نفر خرجین باف در ظرف هشت روز ساخته میتواند قیمت های خرجین نظر به جنسیت ، رنگ و خوردی وبزرگی آن فرق نموده وقیمت آن از ۱۵۰ افغانی شروع شده وتا ۴۰۰ افغانی بالغ میشود .

امروز خرجین رانه تنها برای حمل ونقل اموال بکار میبرند بلکه بسیاری ازخارجی ها نیز آنرا برای مزین ساختن منازل خویش خریداری میکنند که دراین صورت بازار فروش خرجین خوبتر شده و مشتری زیادی پیدا نموده است .

پس دراین صورت اگر مشتریان زیاد پیدامیشود درنتیجه تولیدات زیاد شده و خود بخود از این مدرك یکمقدار پول بدست قالینباف ها آمده ودرنتیجه سطح زندگی ایشان بالند خواهد رفت .

نمد :

نمد ازپشم اعلی مالیده میشود وازآن برای فرش خانه استفاده بعمل می آید . مهمترین مناطقیکه ازنگاه نمد شهرت دارد عبارت است ازدیرنگی ، یکولنگ ، پنج آب ، شهرستان ، ده کندی وبام سرای . ومهمترین بازار فروش آن مناطق هزاره جات وکابل میباشد .

برای مالیدن یك تخته نمد شش الی هفت نفر ضرورت میباشد ویك نمد (۵×۸ متری) و(۶×۷ متری) را میتواند درظرف یك ساعت بمالد . قیمت نمد مذکور نظر به جنسیت پشم واندازه آن فرق مینماید وقیمت یکدانه آن از ۵۰ افغانی شروع تا ۵۰۰ افغانی میرسد .

برگ :

یك نوع تکه پشمی بوده وبرای بالاپوش و کرتی وبعضی اوقات برای پطلون استفاده میشود : فی‌متر برگ اعلی ۲۵۰ افغانی ومتوسط آن بین قیمت های ۷۰ الی ۹۰ افغانی بفروش رسیده وساختن یك توپ بین ده الی دوازده روز را دربر میگیرد .

اگرچه صنعت برگ‌سازی تایك اندازه دربامیان رواج دارد لیکن امروز شهرت خود را ازدست داده وخریدار کم دارد زیرا ازیك طرف که پتی پشمینه بافی پل‌چرخی بمیان آمده وازجانب دیگر لباس‌های استعمال شده امریکای زیاد شده وبقیمتهای خیلی نازل بایك جنسیت خوبتری دستگیری مینماید .

مهمترین پرابلم های قالین بافها، گیلم بافها وغیره عبارتند از نبودن‌سرمایه کافی ،نبودن بازار خوب (مشتریان کم است) عدم وجود کار گران ماهر، بلندی قیمت مواد خام وسیستم حمل ونقل . به عقیده بنده اگر حکومت با میان ویا اشخاص‌انفرادی ، شرکت‌ها و تاجرها بانك های صنعتی وتجارتی به همرای این طایفه قالین باف و غیره کمك نمایند کار شایسته ای خواهد بود چه ازیك طرف صنعت قالین بافی خوبتر رونق گرفته وازطرف‌دیگر یك تعداد زیاد مردم ماهر شده ویك دام روزی برای فامیلی‌ها پیداشده ودرنتیجه عائدات (معاش وغیره) سطح‌زندگی ایشان بلندخواهدرفت.

دیگر اینکه اگر ولایت با میان ویا تا جر انفرادی یا مؤسسات ویا ویا بانکها دربام سرای سرمایه گذای نمایند از یك طرف برای مردم بام‌سرای خیلی مفید ثابت میشود واز طرف دیگر برای مؤسسات ، حکومت وغیره دستگاه ها یك مدرك جدید بوده وایشان میتوانند که از سرمایه گذاری های خویش یك مفاد نسبتاه مناسب بدست آورند ، از همه مهمتر اینکه بهترین راه رشد اقتصادی یك مملکت ویاولایت و خرد تر ازان یك قریه مانند بام سرای احتیاج به چنین سرمایه گذاری های دارند وگرنه سطح زندگی مردم روز بروز پائین آمده ودرمقابل قیمت ها بلند رفته ویك تورم پولی به میانَ می آید که جلو گیری این بحران اقتصادی کاری آسان نخواهد بود .

برعلاوه صنایع فرق الذکر بنده قادرشدم تاازمحبس بامیان دیدن نموده وازصنایع دستی آن میخواهم ذکری بعمل بیاورم .

درمحبس بامیان مردهاو زن‌ها به گل دوزی ، خامك دوزی ، مهره دوزی ، طوق زنانه دوزی وغیره مشغول هستند ، البته یگانه مدارك عایداتی محبوسین محبس بامیان راهمین چند چیز ذکرشده تشکیل مدهد

اینك چند مثال ازصنایع دستی خانم هاومردهای بندی‌خانه بامیان ازقرار ذیل است :

١ــ کلاه مهره دوزی : یکدانه کلاه مهره دار را یکنفر در ظرف هشت روز ساخته وبقیمت ٧٠ افغانی بفروش میرساند .

۲ـ طوق زنانه یکدانه آن درظرف چهار روز ساخته شده وبقیمت های ۳۰ الی ۴۰ افغانی بفروش میرسد .

۳ـ گل دوزی وخامك دوزی ؛ این‌ها توسط بندی‌های زنانه ساخته میشود واز مدت پنج سال بـه این طرف درقسمت این صنایع دستی اقدامات بعمل آمده لیکن متاء سفانه محبوسات کدام ذوق وعلاقه‌ای برای فروش این اقلام ندارند، اگرچه یك شخص اگرمیخواهد که کدام چیز فرماش بدهد، البته تمامامه‌وادموردضرورت‌را بدسترس زنهای گل‌دوز ویا خامك دوز گذاشته وبعد ازختم خلاص کار جنس‌مذکور درمقابل اجوره‌معین جنس مورد فرمایش خویش‌رادریافت مینماید، یکی ازمشکلات بندی های‌زنانه‌ومردانه همانا نداشتن سرمایه کافی میباشد تـا مواد خام خودرا خریداری نمایند دیگر بازرا فروش اموال تولید شده ایشان میباشد چه غیر ممکن است که اموال خویش رابدون‌از کدام دکان ویا مغازه درجای دیگری بفروش برساندبه همین‌منظور بنده باآمرهوتل بامیان بتماس شده وبرای ایشان خاطر نشان نمودم اگرامکان داشته باشد یك الماری درهوتل بطور همکاری برای سامان بندی ها گذاشته شود تا ایشان اموال تولیدی خویش را طور نمونه درآن گذاشته تا از یك طرف مورد دلچسپی سیاحان قرار گیرد واز طرف دیگرمورد تشویق محبوسین واقع شود .

نظریه دیگرم اینست که اگر قوماندانی ویا ولایت بامیان با بندی ها کمک مالی نمایند البته از یک طرف یک عده زیادی بندی ها بکار می افتند و زمانیکه دوره حبس ایشان خلاص شد در آینده یک مدرک عایداتی برایشان پیدا میشود از طرف دیگر چنین کمک های مالی بندی ها را قادر خواهد ساخت که بیک پیمانه زیادتر تولید نموده در نتیجه نه تنها سطح زندگی شان بلند میرود بلکه از عائدات ایشان یک نوع تکس را حکومت بگیرد .

نقطه دیگریکه جلب توجه آمرین محبس یا قومانداني امنیه ویا ولایت بامیان رامیخواهم همانا باز نمودن یک غرفه ویادکان در شهر بامیان میباشد تابندی ها قادر شوند اموال تولیدکردهٔ خویش را بفروش برسانند. چه بعد از تولید اموال مذکور باید به بازار توزیع شده وبعداً به فروش برسد وگرنه تولیدات ایشان کدام مفهومی نداشته ووضع بندی ها روز بروز خرابتر خواهد شد .

دیگراینکه باید قومانداني امنیه ویامقام ذیصلاح بامیان مواد مورد ضرورت بندی ها را بقیمت های سرخرید بدسترس ایشان بگذارد چه نه تنها یک کمک اخلاقی میباشد بلکه بزرگترین کمک برای مردم بامیان بشمار میرود .

دکان ها و سرای های شهر بامیان

قرار احصائیه بناروالی بامیان درشهر بامیان بتعداد ۲۴۰ دکان موجود است . هدف بنده از دیدن دکانهای شهر بامیان این بود تامعلوم

نمایم اول اینکه این دکاندارها اجناس دست داشته خویش را از کجاها خریداری نموده وبدسترس شهریان میگذارند. دوم میخواهم که معلوم نمایم که سرمایه ایشان چقدر است، سوم میخواهم معلوم نمایم که فروشات تعداد فامیلی های دکاندار ها آیا از همین عائدات دکان خویش امرار حیات مینمایند یا نه. وبه همین منظور بهمرای دکانداران مستقیماً داخل مذاکره شده ومعلوماتی راکه راجع به تولیدات ـ وفروشات ایشان اخذ نموده ام به خدمت خوانندگان گرامی میخواهم تقدیم نمائیم .

البته فراموش نباید کرد که مذاکراتم بصورت *Random Sample* صورت گرفته است :

دکاندار هائیکه به همرای ایشان مذاکره انجام داده ام از قرار ذیل است :

I دکان برنج فروشی : درشهر بامیان ۱۲ دکان برنج فروش موجود میباشد . واینك مصاحبه ای راکه بهمرای سلطانمحمد برنج فروش نموده ام خدمت خوانندگان **گرامی** تقدیم مینمایم .

قرارفرموده سلطانمحمد اکثر برنج شهر بامیان از خان آباد و کندز به آن شهر وارد میشود زیرا درخود بامیان شالی کشت نمیشود . در اینجا سه نوع برنج وارد شده وبفروش میرسد .

۱ ـ برنج لرنگین : خرید فی سیر مبلغ ۹۰ افغانی وکرایه فی سیر ٤ افغانی جمله ۹٤ افغانی وفروش مذکور بین ۹۷ـ ۱۰۰ افغانی بالغ

میشود . که درینجا مفاد بین سه الی شش افغانی درفی سیر برای دکاندار میماند .

۲ ـ برنج شرکتی : خرید فی سیر بین ۷۸ ـ ۸۰ افغانی وفروش بین ۸٤ ـ ۸۵ افغانی در اینجا نیز بین پنج الی شش افغانی مفاد میشود .

۳ ـ برنج قلمی : خرید این برنج مربوط بفصل سال بوده و خرید بین ۵۰ ـ ۸۸ افغانی وفروش ۹۲ افغانی بالغ میشود .

قرار اظهار نامبرده دریك هفته بین ۲۵ ـ ۳۰ سیر برنج ازهرسه نوع بفروش میرساند .

II دکان پنبه فروشی :

در شهر بامیان دو دکان پنبه فروشی موجود است . البته پنبه مانند برنج از ولایت دیگر افغانستان به شهر بامیان وارد شده وبه فروش میرسد. مهمترین بازار پنبه شهر بامیان عبارت از بغلان ـ امام صاحب ـ کندز وپلخمری میباشد .

قیمت های خرید پنبه از :

۱ ـ بغلان	فی سیر	بین	۱۸۰ ـ ۱۹۰	افغانی
۲ ـ پلخمری	«	بین	۱۵۰	«
۳ ـ امام صاحب	«	«	۱٤۰	«
٤ ـ کندز	«		۱٤۰	«

مؤخذ : مصاحبه شخصی ام با دکاندار های پنبه فروشی

نامبرده پنبه بدست داشته خویش را نظر به جنسیت وغیره بقیمت های مختلف که بین ۱۹۰ افغانی و۲۱۰ افغانی بفروش میرساند . البته در یك هفته بین ۸ـ۱۰ سیر پنبه را بفروش میرساند که در این صورت آنقدر فروش نداشته و مفاد کم مینماید . ویگانه دلیل آن بیچاره‌گی مردم بامیان میباشد که عائدات ایشان کم بوده وتوان خرید را ندارند .

III دکان نمك فروشی :

در شهر بامیان دو دکان نمك فروش موجوداست.نمك فروشان شهر بامیان عموماً نمك مورد ضرورت خویش را از تالقان وخان آباد وارد مینمایند. دکاندار های مذکور نمك خویش‌را از خان‌آباد فی‌سیر ۶٫۲۵ افغانی خریداری نموده وکرایه فی سیر ۳ افغانی بوده وجمله ۹٫۲۵ افغانی تمام شده و فروش في سیر به دوازده افغانی بالغ میشود در یك هفته بین ۲۰ـ۲۵ سیر نمك بفروش میرسد.

IV دکان قصابی :

در شهر بامیان چهار دکان قصابی موجود بوده واینك میخواهم مذاکرات را که به همرای امین‌الله قصاب بعمل آورده ام خدمت خوانندگان گرامی‌تقدیم می‌نمایم. دکان قصابی امین‌الله مربوط بخودش و دوبرادرش بود. وهمه ایشان از مفاد همین دکان امرار حیات‌مینمایند

قرار اظهار امین‌الله که بعضی از روزها بین ۲ الی ۳ گوسفند ویا بز گشته وبفروش میرسد. قیمت فی راس گوسفند بین ۶۰۰ـ۲۰۰۰

افغانی بوده وعموماً از یکولنگ، شهیدان ،چخچران، اغره باد، غندك وسیغان خریداری میشود.

قیمت فی راس بز بین ۴۰۰، ۹۰۰ افغانی میباشد. البته باید خاطر نشان نمود که کرایه فی راس گوسفند وبز از مناطق ذکر شده تا شهر بامیان به ۴۰ افغانی بالغ میشود.

فی پاو گوشت گوسفند به قیمت ۱۳ افغانی وفی پاو گوشت بز ۱۰ افغانی بفروش میرسد. ناگفته نباید گذاشت که در بامیان گوشت گاو چندان مروج نبوده وتنها در موسوم زمستان بعضی اوقات گـاو گشته شده وبفروش میرسد.

پس در این صورت بمشاهده میرسد که سطح زندگی این فامیل قصاب خوب نبوده وعائدات شان خیلی کم میباشد.

V دکان نان وائی:

از جمله سه دکان نان وائی .دو دوکان آن آزاد ویك دکان مربوط به یك نفر بندی در محبس بامیان میباشد.

نان وای اولی را که به همرایش مصاحبه نمردم جمعه خان نام داشته واصلاء این شخص از جلریز میباشد لیکن از مدت سی وپنج سال به این طرف در قریه تی بوتی زندگی نموده وشغل نان پزی را پیشه خود قرار داده است. در دکان مذکور هفت نفر شاگرد کار مینمایند که شش نفر آن از اهل بامیان و یك نفر دیگر آن از کابل میباشـد.

معاشات کارگران عموماً به حسب لیاقت ایشان تعیین شده وبین ۱۵-۴۰ افغانی در روز میباشد.

قرار اظهار مذکور در یك روز ۲۵ سیر آرد را خمیر کـرده وبدست مشتریان فی قرص نان را بقیمت دو افغانی بفروش میرسانـد. مهمترین مشتریان نان‌وائی مذکور مردم بامیان وهوتل بامیان و بعضی اوقات سیاحان داخلی وخارجی تشکیل میدهد.

مالك نان‌وائی محبس سید انور نام داشته‌وسه نفرشاگردبهمرای نامبرده همکاری نموده وهمین سه نفر شاگرد مذکور که از جمله بندی های محبس بامیان میباشند بدون کدام مزد کار نموده وتنها سید انور مالك دکان غذای سه وقته ایشان را تهیه مینماید. در این نان‌وائی دریك هفته بین ۸۰الی ۱۰۰ سیر آرد خمیر شده وفی قرص نان رابه دوافغانی بالای مشتریان بفروش میرساند.

مهمترین مشتریان نان وائی‌محبس‌را مامورین، عساکر وبندی ها تشکیل میدهد.

VI دکان سماوار :

در شهر بامیان بتعداد بیست دکان سماوار موجود است . البته درین دکان های سماوار نه تنها چای دستگیری مینماید بلکه ، بعضی‌از خوارك های دیگر از قبیل شوربا ، پلو ، قورمه وغیره نیز میسرمیشود اگرچه باید به همرای چندین دکاندار با سماوارچی مصاحبه بعمل می‌آوردم لیکن بطورعموم غذا ایشان ودیگرپرابلم های‌ایشان خیلی‌زیاد

باهم شباهت دارند لذا تنها مصاحبه ام را به همرای یك نفر سماوارچی که اسمش غلام جیلانی میباشد شروع واینك معلومات لازمه راخدمت خوانندگان گرامی تقدیم مینمایم . غلام جیلانی خان دارای دو پسر و یك دختر میباشد یك پسر مذکور به همرای خودش درامورسماوار کمك مینماید ویك پسر دیگرش در صنف هفتم مکتب بامیان مشغول تحصیل میباشدودختر مذکورعروسی نموده به همرای شوهرخویش زندگی مینماید.

سرمایه اصلی دکان مذکور بالغ به ۲۰۰۰ افغانی شده ومصارف روزانه مذکور عبارت از شش پاو گوشت ، شش پاوبرنج ویازده دانه نان خشك نیم پاو چای ویك چارك بوره راتشکیل داده و به معرض فروش آماده میسازد . اگرچه نامبرده دارای دونیم جریب زمین زراعتی بوده لیکن حاصلات آن چندان قناعتبخش نبوده چه زمین های نامبرده درقریه تولواره قرار داشته وقریه مذکوردارای آب کافی نمیباشد .

VII دکان بنجاره گی :

از جمله چهل وپنج دکان بنجاره گي که در شهر بامیان موجود است بنده نخواستم که چندین دکان را موردمطالعه خود قراردهیم زیرا قرار معلومات شفاهی که اخذ نمودم عموماً بنجاره ها همان اشیای راکه باهم دیگر شباهت تام دارند وارد نموده واز همین لحاظ تنها به چند دکان محدوداکتفا نموده واینك یکی آنرابطور نمونه خدمت خوانندگان گرامی تقدیم مینمایم .

یکی از همان بنجاره فروش هاکه اسمش خدا دادوباشنده قریه گوروان میباشد این شغل را پیشه خویش قرار داده ودر دکان مذکور چهار بچه مأماماش نیز شریك میباشند . اصل سرمایه ایشان بالغ به ۳۰۰۰ افغانی وهمین سه هزار افغانی سرمایه دیدارخان کوچی بوده لیکن خداداد وچهار بچه ماماماش بقسم شریك یعنی بدون اخذ کدام معاش از سرمایه دیدار خان استفاده نموده و در نفع ونقص دکان شریك میباشند .

اجناس که درین دکان موجود است عبارت از : چینی ، کلا ، قلم تار ، صابون ، دستمال ، گوگرد ، کتابچه دکمه وغیره میباشد تماماً اجناس فوق الذکر را از کابل خریداری نموده وبرای فروش بدسترس مردم بامیان وغیره قرار میدهند .

فروشات روز مره ایشان بین ۳۰ الی ۵۰ افغانی و در موسم تابستان که سیاحان داخلي وخارجی در بامیان میایند بالغ به ۱۰۰ افغانی میشود.

برعلاوهٔ مصارف دکان ، نامبرده ها مبلغ ۱۸۰ افغانی راجهت مالیه ، ومبلغ ۱۰۰ افغانی را جهت جواز خط وماهانه مبلغ ۵۰ ـ ۷۰ افغانی جهت کرایه ـ کان می پردازند . در نتیجه اگر از روی سرمایه ایشان که بالغ به سه هزار افغانی ودیگر مصارفات ایشان که بالغ به ۳۳۰ افغانی میشود عمیقتر مورد مطالعه قرار دهیم . میتوان اظهار نمود که در چنین دکان که سرمایه آن بالغ به سه هزار افغانی میشود چطورشش نفر امرار حیات مینمایند . البته میتوان گفت که حیات هرشش نفرآن خیلی خراب

وعائدات ایشان بی اندازه کم میباشد . وگمان نمیکنم که چنین دکان ها ویا دکاندار ها باین مبلغ ناچیز شغل خویش را پیشببرندپس به عقیده بنده باید که حکومت به همرای چنین اشخاص کم‌سرمایه وبیچاره کمك های مالی نموده تا ایشان بپای خویش استاده شده وگرنه ایشان به جز به فلاکت مبتلا شده و روز بروز بیچاره تر وفقیر ترخواهند شد . چنانچه چنین کمك های مالی حتماً در بسا ممالك مترقي (صنعتی) نیز دیده میشود چه راه ارتقاع وسعادت مردم همان کمك های‌مالی میباشدکه از طرف حکومت ویا بانك ها به یك تکت پولي خیلی کم بدسترس ایشان سپرده میشود .

VIII دکان تیل فروشی :

تعداد دکان های تیل فروشی بالغ به ۹ عدد شده وبطور عموم تماماً دکاندار ها تیل دیزل خویش را از انحصارات خریداری نموده وتیل خاك خویش را ازکابل بدست می آورند .

شخصیرا که بنده به همرایش مصاحبه نمودم قربان نام داشته و نامبرده از قریه گوروان میباشد .

قرار اظهار نامبرده سرمایه مذکور بالغ به ۵۰۰۰ افغانی میشود بجز ازهمین دکان کدام عائدیگرنداشته‌وتماماً مصارف فامیلي مذکور از همین دکان مهیا میشود . در دکان های بامیان عموماً دو نوع تیل بفروش میرسد .

۱ـ تیل دیزل . ۲ـ تیل خاك .

خرید تیل دیزل از شعبهٔ انحصارات بامیان فی بیلر ٤٨ گیلنه را بقیمت ٦٥٠ افغانی خریداری نموده و فی پاو آنرا به ۳ افغانی بفروش میرساند.

خرید تیل خاك : نامبرده تیل خاك را ازکابل واردنموده وفی چیلك را بقیمت ٥٥٠ افغانی خریداری نموده وفروش فی پاو آن بالغ به ٥ افغانی میشود .

قرار اظهار قربان فروشات تیل درتابستان چندان قناعتبخش نبوده وعموماً بطور تخمین در یك هفته بین ٥٠٠ الی ٦٠٠ افغانی تیل را بفروش میرساند . لیکن فروشات نامبرده در ماه‌های خزان وزمستان خیلی خوب بوده ودریك هفته بین ۹۰۰ الی ۱۰۰۰ افغانی تیل بفروش میرساند.

خوانندگان گرامی باید بخاطر داشته باشندکه در ولایت بامیان متاسفانه تا حال قطعاً برق موجود نبوده و تمام مردم بامیان ازهمین تیل دیزل ویا تیل خاك برای تنویرکار میگیرند . البته یك جنریتر برقی که مربوط به هوتل بامیان میباشد موجود بوده که تنها از آن جناب والی و هوتل استفاده مینمایند .

IX دکان بزازی :

یکی از دکانهای بزازی که مربوط به قربان ساکن قریه سیدآباد میباشد دارای ۱۲۰۰۰ افغانی سرمایه بوده لیکن این مبلغ را از یك نفر

افغان کوچي در مقابل یك تکت پولی قرض نموده ودکان بزازی خویش را پیش میبرد .

در دکان مذکور اجناس ذیل دستگیری نموده والبته تماماً اجناس مذکور از کابل خریداری نشده وبدسترس مشتریان خویش میگذارد .

اجناس مذکور از قرار ذیل است : تافته ، حلوان ، چیت طول ، جیم ، کتان وغیره

خرید: ۱ــطول	فی‌متر۸افغانی	فروش: فی‌متر بین۹الی۱۲افغانی
۲ــحلوان	« ۱۲ «	« ۱۴ «
۳ــ جیم	« ۸ الی۱۲ افغانی	« ۱۳ «
۴ــ تافته	« ۱۰ «	« ۱۱ «
۵ــ کتان	« ۲۱ الی ۲۳ «	« ۳۴ الی۳۶ «

عائدات در یك هفته بین ۷۰ الی ۸۰ افغانی بوده ومتأسفانه این عائدات کم میباشد ومهمترین دلیل که نزد دکاندار های شهر بامیان موجود بود عبارت از باز شدن دکان های جدیددریکولنگ، ده زندگی بهسود وپنج آب میباشد . ودوسال قبل مردم شهر های فوق‌الذکر از همین دکان های شهر بامیان اموال مورد ضرورت خودراخریداری مینمودند لیکن‌چون امروز در شهرهای خود شان همچو دکان هابازشده بدون طی یك فاصله زیادی اموال مورد ضرورت‌خود را از همان‌بازار های نزدیك منازل‌خویش بدست آورده وبدین‌صورت‌بالای اقتصادیات

دکاندار های بامیان تأثیر مستقیم انداخته وسبب شده تا فروشات ایشان کم شده‌و در نتیجه‌عائدات ایشان کم وسطح زندگی‌شان‌پایین آمده‌است.

بر علاوه از اینکه قربان نام فروش خوب نداشته‌متأسفانه نامبرده دارای یك فامیل نسبتاً بزرگ بوده و دارای پنج اولاد میباشد که از این جمله دوپسر زندار و دو دختر شوهر دار ویك دختر دخانه . البته هر دو پسرانش دارای یك،یك اولاد بوده ،متأسفانه بجز از همان عائد دکان هیچ از پسرانش نسبت به فقدان زمین زراعتی ونبودن کار از همان عائدات دکان امرار حیات مینمایند که در این صورت‌این‌عائدات کفایت‌نکرده وحیات‌رقت باری را پیش‌میبرند.

X دکان توت‌خشك :

توت خشك در حیات اقتصادی مردم بامیان رول بزرگـی را بازی مینماید.چه اکثر مردم بامیان نسبت نداشتن مواد غذای دیگر از همین توت خشك برای مواد غذای خویش استفاده نموده وقادر نیستند تا از نان گندم، گوشت وباغیره ویتامین ها استفاده نمایند . به هرحال توت فروش های بامیان توت مورد ضرورت خود را از غوربند،دوشی وقره باغ کوهدامن خریداری نموده وبدسترس مشتـریـان بیچـاره خود میگذارند.

خرید فی سیر توت به همرای کرایه آن ۳٦ افغانی

فروش « « « « « بین ۳۸—٤٠ «

البته مهمترین روز فروش ایشان بروز پنجشنبه که روز بازار گفته میشود میباشد و دلیل که در نزد توت فروش ها وغیره دکاندار ها موجود میباشد اینست که اکثر مردم شهر های دور ونزدیك همان روز آمده ویك مقدار کافی توت مورد ضرورت یك هفته خویش را خریداری منمایند. فروش روز بازار بحدود ۱۵ الی ۲۰ سیر ودرروزهای عادی بین سه الی چهارسیر بفروش میرسد.

قراریکه قبلاً ذکر نمودم یعنی در شهر بامیان ۲۴۰ دکان موجود است لیکن بعضی اشخاص بیچاره نسبت عدم سرمایه کافی قادر بدادن کرایه نبوده و در نتیجه اموال خویش را بروز بازار که عموماً بروز پنجشنبه مصادف میباشد آورده و در معرض فروش آماده میسازند تا اگر قادر شوند یکمقدار پول در مقابل اجناس بدست داشته خویش بدست آورده و بعداً توسط پول مذکور اجناس مورد ضرورت دیگر خویش را از بازار خریداری نموده ورهسپار دهات خویش گردند.

ناگفته نماند که روز بازار از نگاه اقتصاد خیلی مهم بوده چه از یك طرف مردم اموال ساخته شده ویا خام خود را در بازار آورده بفروش میرساند و از طرف دیگر برای آن عده اشخاص که درصنعت دست دوزی وغیره مهارت دارند برای اموال ساخته شده ایشان مشتریان جدید پیداشدة از یك طرف عائد برای ایشان پیدا میشود و از طرف دیگر از منابع طبیعی (مواد خام) خویش استفاده نموده و مصدر خدمت

برای هم وطن های خویش بشوند. نقطه جالب دیگر اینست که در همان یك روز مردم اموال مورد احتیاج خود را خریداری بنمایند. در اینجا میخواهم یك نقطه را روشن سازم یعنی روز بازار از زمان های چندین صد سال قبل مربع بودچه در آنوقت پول وجود نداشته ومردم اجناس تولید شده خویش را در بازار آورده وبعداً تبادله اجناس صورت میگرفت لیکن امروزچون پول که بحیث یك وسیله تبادله اجناس است مردم اجناس بدست داشته خویش را بیك قیمت فروخته وبعداً میتوانند که درمقابل پول دست داشته خویش اجناس مورد ضرورت خود را خریدزی نماید .

ریاست بلدیه شهر بامیان :

یکی از اهداف دیدنم از ریاست بلدیه (شاروالی) وملاقات بارئیس بلدیه این بود تابتوانم معلومات لازمه را درموارد سیستم کنترول قیمت ها، وموضع بازار ، عائدات بلدیه، شهرسازی وغیره اخذنمایم .

واینك باساس مصاحبه که با آقای حفیظ الله خان رئیس بلدیه بامیان صورت گرفت میخواهم خدمت خوانندگان این ریسرچ علمی ام راتقدیم نمایم . قراراظهار آقای رئیس بلدیه عنقریب درشهر بامیان یك شهرجدید تعمیرخواهدشد که دران دکان های عصری، پارتمان ها ، حمام ها ، سرای ها عصری ، بعضی پارك ها ودفاتر مامورین ومهمتر ازهمه یك هوتل روی دست میباشد .

البته برای تعمیر شهر جدید بیکمقدار زیادی پول ریاست شاروالی بامیان ضرورت دارد ومهمترین عائدات شاروالی بامیان را همان محصولات مختلف تشکیل میدهد که ذیلا ذکر مینمایم :

۱ـ محصول صفائی : محصول صفائی عموماً از دکاندار ها وصاحبان منازل بدست می‌آید .

الف : منازل از سال ۱۹٦۰ـ۱۹٦٦ به اینطرف مبلغ ۲۰۰۰۰ افغانی .

ب : دکانها از سال ۱۹٦٤ـ۱۹٦٦ به اینطرف مبلغ ۱٤۰۰۰ »

۲ـ کرایه شاهی : محصول کرایه شاهی هم از دوکانها ومنازل کرائی دریك سال یکماه گرفته میشود .

الف : از دکانها دریکسال یکماه مبلغ ۲۰۰۰۰ افغانی .

ب : منازل کرائی » » » ۳۰۰۰ »

عائدات نخاسی

۱ـ ۱۹٦٤	٦۰۰۰ افغانی
۲ـ ۱۹٦٥	۸۰۰۰ »
۳ـ ۱۹٦٦	۱۰۰۰۰ »
٤ـ ۱۹٦۷	۱٥۰۰۰ »

محصول نخاسی :

الف : ازیك راس بز وگوسفند یك افغانی

ب : » » گاو پنج »

مؤخذ : ریاست شاروالی بامیان .

محصولات سالانه بصورت عمومی :	۱۹٦٤ مبلغ	٦۰۰۰ افغانی
	۱۹٦٥ »	۸۰۰۰ »
	۱۹٦٦ »	۱۰۰۰۰ »
	۱۹٦۷ »	۱٥۰۰۰ »

٤ـ اجاره مندوی :

ازسال ۱۹٦۳ تا ۱۹٦٥	مبلغ ٤۰۰۰۰	افغانی
از » ۱۹٦٥ تا ۱۹٦۷	» ۱۳۹٥۰۰	»

٥ـ محصول طوافی روزهای بازار :

این نوع محصول عموماً ازاشخاصی گرفته میشود که دکان نداشته بلکه در روز بازار اجناس شانرا درکنار های سرك گذاشته وبفروش میرسانند . محصول ازین مدرك دریك هفته بالغ به ۱۰۰ افغانی می شود .

٦ـ محصول جرایم :

این نوع محصول عموماً ازجرایم دکاندارهای که قیمت فروشی مینمایند ویا کدام خلاف رفتاری دیگر ازنزد ایشان سرمیزند بدست می آورند . البته این نوع محصول جرایم ترافیکی را نیزدر بر میگیرد. وقراراظهار رئیس بلدیه سالانه ازاین درك مبلغ ده هزارافغانی تحویل خزانه بلدیه میشود .

۷ــ محصول جوازخط :

این نوع محصول عموماً بالای دکاندارها وحمالها گذاشته شده‌از ۵ــ۲۰۰ افغانی می‌باشد. البته مبلغ مذکور نظر به سرمایه وکسب وکار مردم .

محصول سالانه	۱۹۶۰ ــ ۱۹۶۳		مبلغ	۲۱۴۳۰	افغانی
	۱۹۶٤	....	»	۲۵۰۰۰	»
	۱۹٦۵	......	»	۲۰۰۰۰	»
	۱۹٦٦	......	»	۲۵۵۰۰	»

مؤخذ : ریاست شاروالی بامیان

قراریکه قبلا تذکرداده شدیعنی رابطه شاروالي بامیان درکنترول قیمت ها نقش مهمی را بازی مینماید ودرشهربامیان عموماً قیمت ها از طرف ریاست بلدیه کنترول میشودمثلا قیمت های مواد ارتزاقي ازقبیل گندم، آرد، گوشت، روغن، قروت وغیره بصورت مستقیم ازطرف هیأت شاروالی کنترول میشود .

سرای ها :

درشهربامیان هفت سرای موجود است که مردم اجناس مختلف خویش را برای فروش در سرای ها آورده وبرای فروش آماده میسازند . سرای های شهربامیان ازقرارذیل است . (۱) سرای برنج‌فروشي (۲)سرای نمك‌فروشی (۳) سرای موترخانه (٤) سرای توتفروشی

(۵) آردو گندم فروشی . ودوسرای دیگر فعلا بیکاراست.ناگفته نماند که بهترین عائدات بلدیه را همان سرای های ذکر شده تشکیل میدهند.

هوتل ورستوران جدید شهر بامیان :

فعلا درشهر بامیان تنها یك هوتل که مربوط ریاست گـرځندوی میباشد موجوداست . لیکن نظر به نقشه شهرجدید ریاست بلدیه بامیان تعمیر یك هوتل خردرا که دارای هشت اطاق ودرهر اطاق گنجایش چهار بستر میباشد مدنظر گرفته است که به عقیده بنده این نوع هوتل هانه تنها برای رفع احتیاجات واستراحت سیاحان داخلی وخارجی مؤثر میباشد بلکه از نقطه نظر اقتصادی نقش مهمی را بالای تمام مردم بامیان مخصـوصـاً دکاندارها وغیره وارد مینمایند.ازطرف دیگر یك عائد خیـلی خوبـی برای ریاست شاروالی بامیان میباشد .

اگرچه این هوتل آنقدر که لازم است کلان نمی باشد لیکن باآنهم تا یك اندازه رفع احتیاجات مردم را برآورده میتواند وبه عقیده بـنده اگر ریاست شاروالی ویا ولایت بامیان یك هوتل کلانتر راتعمیر نمایند گفته میتوانم که سالانه یکمقدار پول گزاف مفاد ریاست شاروالی ویا هرکسی که میخواهد سرمایه گذاری نماید خواهد شد . چه یـك تعداد زیاد مردم ازین هوتل ها استفاده نموده وچنین هوتل ها بـاعث تشویق اضافتر سیاحان داخلی وخارجی خـواهد شد . مهمتریـن مشکـلات و پرابلم های دکاندارهای شهربامیان عبارت است از :

۱ـ عدم سرمایه طوریکه قبلا ذکرنمودم یعنی سرمایه دکاندارها آنقدر زیاد نبوده بنابران بمشکلات زیادی مواجه اند .

۲ـ مشکلات دیگر این مردم مصارفات حمل ونقل میباشد چـه ایشان تقریباً صد فیصداموال یااجناس خویش را از ولایات دیگر افغانستان خریداري نموده واین مصارفات قیمت هارا بلند برده وبالای مـردم تأثیر مستقیم وارد میکند زیرا مردم بامیان آنقدر بیچاره میباشند که قطعاً توان خرید اموال راندارند . در نتیجه میتوان گفت که خریدار کم و عائدات شان قناعتبخش نمی باشد .

۳ـ مشکلات دیگر این مردم را همانا عدم وجود کریدت هـای بانـکی تشکیل میدهد به عقیده بنده باید بانک های تجارتي ، زراعتـی ، صنعتي وغیره و مهمتر ازهمه حکومت یکمقدارپول بدسترس مردم بامیان بگذارند تا ایشان از این قروض ویا کریدت هااستفاده نموده وقادرشوند تایك مشت پول برای رفع احتیاجات فامیلی خویش بدست آورند. اگر چنین کمك ها میسر نشود بازهم به عقیدۀ بـنده که روزبروز ضعفیت مردم خراب وخرابتر خواهد شد .

٤ـ مشکلات دیگر مردم بامیان همانا نفوس زیاد آنهـا میباشد درا ینجا میخواهم که جلب توجه وزارت صحیه وبعضی مؤسسات دیگر را جلب نمایم تا اگر امکان داشته باشد توسط تبلیغات مؤثر وکمك هـای دیگر درجلوگیری نفوس کمك بنمایند . اگرنفوس مردم بـامیان به

همین اساس پیش برود گمان میکنم که عائدات مردم کفایت ننموده بجز ازفلاکت، بیچاره گی، رنج ومریضی دیگرچیز بدست ایشان نخواهد آمد.

۵- مشکلات دیگر دکاندارها وغیره مردم را مالیات گزاف تشکیل میدهد چه در ممالک عقب مانده که عائدات شان نهایت کم است مردم توان پرداخت مالیات گزاف رانداشته ونخواهند داشت. پس به عقیده بنده که حکومت اگرچه ضرورت به چنین مالیات هم دارد باید تجدیدنظر راجع به مالیات مردم بکنند.

هوتلها و تأثیر آن بالای

اقتصادیات بامیان

یگانه هوتل که امروز در بامیان موجوداست درزمان اعلیحضرت امان‌الله خان ساخته شده ودر آن زمان این تعمیر هوتل رابحیث ادارات نظامی بکار میبردند . لیکن درزمان اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید تعیمر این هوتل متعلق به وزارت پوست شده واولین بار بحیث مهمان خانه دولتی از آن استفاده بعمل می آمد . البته ازسال۱۹٦۲ به اینطرف مربوط به ریاست کرختدوی شده وتا امروز بصورت نسبتاً خوبتر از مهمان های داخلی وخارجی پذیرائی مینماید .

اینك مصاحبه راکه به همرای آمرهوتل آقای گل‌محمد خان تیمنی نموده‌ام میخواهم غرض معلومات مزید خدمت‌خوانندگان گرامی تقدیم نمایم ، قرار فرموده آمرصاحب هوتل درسال اول یعنی ۱۹٦۲

وقتیکه هوتل مربوط بریاست گرځندوی شد دارای هشت اطاق بوده ودر هر اطاق دوچپرکت گنجایش داشته وکرایه فی چپرکت دریك شب بین ۲۰ الی ۵۰ افغانی تخمین شده بود.

درینموقع وبصورت عموم مهمان های هوتل را اعضای سفارت خانه ها وهیأت های باستان شناسی وجیولوجیست‌ها ویك تعداد محدود مردم افغانستان تشکیل میداد .

اگرچه درسال ۱۹۶۲ که این هوتل مربوط بریاست گرځندوی شد دارای مشکلات زیادی بود لیکن بنابرزحمات شباروزی آقای گل محمد خان تیمنی که یك شخص نهایت صادق ونجیب بود با پرابلم های هوتل (نداشتن برق ، موادغذائی ، پرسونل فنی ، آب نوشیدنی وغیره) چلنج داده وتوانسته که وضعیت هوتل را ازهرنقطه نظرخوبتر بسازد.

قرار اظهار آمرهوتل درسابق هوتل بامیان دارای برق وآب نوشیدنی صحی نبود لیکن از۱۹۶۲ باین طرف نا مبرد یك جنریتر برقی ساخت چکوسلواکی را بقیمت ۱۰۱۵۰۰ افغانی خریداری نموده وباعث این شد که نه تنها برای هوتل برق تهیه نماید بلکه توسط برق مذکور از یك چشمه که نزدیك هوتل میباشد از آب آن برای تشنابها استفاده مینمایند.

چون هوای بامیان درموسوم زمستان نهایت سرد میباشد بنابرآن بهترین موسوم برای دیدن شهرباعظمت تاریخی بامیان ازاوایل ماه‌جون

شروع شده تا اوایل ماه اکتوبر ادامه پیدامینماید چه درین چند ماه آب و هوای بامیان نهایت خوشگوار بوده ومردم بدیدن بت های با عظمت تاریخی ودیدن شهر تاریخی غلغله . وضحاک ومخصوصاً بند امیر و دیگر بندهای بامیان می آیند ، قرار فرموده آقای تیمنی اکثریت سیاحان (توریست ها) را ازسال ۱۹٦۲ تا ۱۹٦٥ امریکائی های مقیم کابل تشکیل میداند لیکن امروز برعلاوه امریکائیها ، مردم دول فرانسه، جرمنی، پولند وغیره مردم را تشکیل مینمایند .

عائدات هوتل : قرار احصائیه هوتل بامیان عائدات چند ساله هوتل از قرار ذیل است :

۱ــ عائدات سال ۱۹٦۲	بالغ به	۲۰۰۰۰۰ افغانی
۲ــ « « ۱۹٦۳	«	۲٥۰۰۰۰ «
۳ــ « « ۱۹٦٤	«	٤۲۰۰۰۰ «
٤ــ « « ۱۹٦٥	«	۷۰۰۰۰۰ «
٥ــ « « ۱۹٦٦	«	۹٥۰۰۰۰ «
٦ــ از شروع ماه مارچ ـ جولای ۱۹٦۷	«	٦۰۰۰۰۰

مؤخذ مدیریت هوتل بامیان .

مصارفات هوتــل :

بطور عمومی اضافتر مصارفات هوتل را مواد غذای، ترمیمات ومعاشات مستخدمین ومامورین تشکیل میدهد که بصورت تخمینی سالانه دوصد الی سه صد هزار افغانی بالغ میشود .

مامورین ومستخدمین هوتل ومعاشات شان:

۱۹۶۲ـ	شش مستخدمین ویك نفرمامور جمله ۷ نفر					
۱۹۶۳ـ	»	»	»	»	»	»
۱۹۶٤ ـ	هشت نفر مستخدمین ویك نفر مامور جمله ۹ نفر					
۱۹۶۵ ـ	چهارده	»	»	دونفر مامورین	» ۱۶	»
۱۹۶۶ ـ	»	»	»	»	» ۱۶	»
۱۹۶۷ ـ	بیست نفر	»		شش نفر مامورین ۲۶		»

مؤخذ : آمریت هوتل بامیان

معاشات مامورین ومستخدمین بین ۵۰۰ ـ ۱۲۰۰ افغاني میباشد واکثر مستخدمین را مردم بامیان تشکیل میدهد .در بعضی از مواسم که تعداد سیاحین داخلی وخارجی زیادمیشود البته تعداد مستخدمین کفایت ننموده وبرای چندین روز بتعداد ده نفرهوتل بامیان که‌معاشات شان بین ۲۵ ـ ۳۰ افغاني میباشد استخدام مینماید . اگرچه چنین نوع استخدام در یك موسوم معینی صورت میگیرد لیکن بانهم که مردم در وقت کوتاه یعنی برای چند هفته کار مینماید خیلی کار خوبی است چه از این درك مردم بیکار بامیان یك مقدار پول پس انداز نمودەوبالای وضع اقتصادی ایشان تا یك اندازه مؤثر ثابت میشود .

تعداد وقیمت های فی چپرکت هوتل :

فعلاً در بامیان یك هوتل شانزده اطاقی موجود بوده وقیمت‌فی چپرکت در یك شب بالغ به :

۱ــ اطاق اوکس دریك شب ۲٤۰ افغانی .

۲ــ دیگر اطاق ها « « بین ۵۰ ـ ۷۵ و ۱۲۰ افغانی.

موتل بامیــان :

موتل بامیان به اساس قرار داد بین دولتین افغانستان (ریاست کوهنوردی) وفنلیند در سال ۱۹٦٤ تعمیر شد . ونقشه موتل مذکور نیز توسط مهندسین فنلیندی صورت گرفته وتوسط شرکت تعمیراتی کوهسار بپایه تکمیل رسید . البته باید خاطر نشان ساخت که موتل مذکور در راس یك نقشه فوق العاده عالي وبازوق خیلی خوب تعمیر شده دارای شش اطاق خواب که هریك از اطاق ها دارای یك سالون خرد ویك تشناب میباشد. همچنین موتل مذکور دارای مرکز گرمی و برق نیز میباشد .

موتل بامیان در ماه اگست ۱۹٦۷ توسط اعلیحضرت همایونی محمدظاهر شاه افتتاح شده وبرای رهایش سیاحان داخلی وخارجی آماده شد . البته عائدات موتل از ماه مارچ ۱۹٦۷ الی اگست ۱۹٦۷ بالغ به ۸۰۰۰۰ افغانی شــد .

باید خاطر نشان ساخت اگرچه موتل بامیان بذوق خیلی عالی ومجهز با تمام وسائل عصری ساخته شده است لیکن نسبت قیمت بلند آن یعنی یك شبانه روز ٦۰۰ افغانی آنقدر مراجعین ندارد .به عقیده من اگر تا یك اندازه قیمت موتل مذکور پائین آید امکان دارد که یك تعداد زیاد اشخاص داخلي وخارجی ازموتل مذکوراستفاده بعمل خواهند آورد.

مشکلات هوتل ها و موتل بامیان :

قراریکه قبلاً ذکر نمودم یعنی مهمترین مشکلات هوتل ها وموتل بامیان را کمبود مواد غذائی تشکیل میدهد . چه تولیدات مردم بامیان به اندازه پائین است که حتماً کفایت خود فامیلی هارا ننموده وعموماً موادارتزاقی وغیره خویش را ازدیگر ولایات افغانستان وارد مینمایند. روی این ملحوظ نسبت قلت مواد غذائی هوتل ها وموتل هاومردم بامیان دچار مشکلات شده ومجبور هستند که مواد غذائی خویش را از دیگر نقاط دور دست افغانستان خریداری نمایند .

برعلاوه پرابلم های فوق الذکر هوتل بامیان نسبت نداشتن برق کافي (اگرچه برق دیزلی برای چند ساعت محدود است) ونبودن آشپز خانه مجهز و مخصوصاً نداشتن یخچال کلانتر و وخوبتر دچار مشکلات زیادی میباشد چه این سه پرابلم فوق الذکر درراه بهبود سرویس (خدمات) هوتل نقش مهم را بازی نموده وباعث میشود از اینکه اگر این پرابلم ها حل شود یك تعداد زیادی سیاحان خارجی را در هوتل جلب مینماید زیرا یگانه آرزوی یك نفر سیاح ویا چندین سیاحان همان آسوده گی، غذای خوب ودیگر وسائل معیشت میباشد اگر این وسائل معیشت مهیا نباشد به عقیده من قراریکه در دیگر ممالك مترقی دیده میشود هوتل ها مشتریان خویش را بزود ترین فرصت از دست خواهند داد . پس اگر آمرین هوتل ها مشکلات را رفع نمایند من

عقیده دارم که سالانه بتعداد سیاحان افزوده شده وازهمین رهگذر نه تنها هوتل یکمقدار پول زیاد تر را بدست خواهدآورد بلکه برای شناسایی افغانستان کمك شایانی خواهد نمود .

پرابلم دیگر هوتل که به عقیده بنده خیلی مهم واساسی میباشد عبارت ازخوردی هوتل ها میباشد . زیرا روز بروز نسبت معرفی افغانستان سیاحان خارجی زیاد میشوند پس برای اینکه این سیاحان از آثار تاریخی افغانستان مخصوصاً بامیان قشنگ وزیبادیدن نمایندجای رهایش هوتل ها خورد بوده وهوتل ها قادربه گنجایش چندصد نفر را ندارد . اگرچه خدمات هوتل های بامیان قابل قدراست لیکن بایدکه ساحهٔ این هوتل هارا کلان ساخته ویك هوتل نسبتاً عصری مانندهوتل کابل وسپین زرتعمیر نمایند تادرآینده سیاحان از این هوتل ها استفاده نموده ویك مشت پول (اسعار خارجی) را دراین مملکت که اضافترضرورت دارد به مصرف برسانند .

پس به عقیده بنده نه تنها ریاست گرځندوی سرمایه گذاری نماید بلکه ریاست شاروالی بامیان البته به کمك ولایت بامیان یك یاچند هوتل مجهز دراطراف بامیان مثلا بندامیر ،شهربامیان وغیره جاها ساخته خیلی زیاد به مفاد شاروالی بامیان وریاست گرځندوی تمام خواهد شد . درینجاه مقصدم ازمفاد برای شاروالی اینست کـه یك عاید خیلی زیاد برعلاوه مالیات وغیره ازبابت هوتل نصیب شاروالی شده ودرنتیجه شاروالی بامیان قادربه پلان گذاری های که مردم وشهر بامیان احتیاج به آن حس مینمایند خواهد شد .

باید خاطر نشان سازم ازاینکه ریاست شاروالی بامیان یك هوتل هشت اطاقی ساخته است لیکن این چنین هوتل ها برای بودوباش سیاحان داخلی و خارجی گنجایش نکرده و ازین رهگـذر سیا حان دچار مشکلات می باشند .

من میدانم که مسأله مالی در راه تأسیس چنین هوتل سدبزرگی میباشد لیکن اینك یك راه دیگر که به عقیده بنده خیلی زیاد مؤثر میباشد اینست که ریاست بلدیه بامیان، تاجرها، شرکت‌های سهامی، بانك هارا دعوت نمایند تاسرمایه گذاری نموده وچند هوتل نسبتاً کلانتر دراطراف ویاشهر بامیان تعمیر نمایند تا ازیك طرف تاجرها، شرکت ها وبانك ها ازسرمایه خویش مفاد اخذ نمایند وازطرف دیگر برای مردم وولایات بامیان مصدر خدمت شوند .

اگرسرمایه دارها خواستند که یك مقدار پول خویش را سرمایه گذاری نمایند دراینجا مفاد مستقیم آن بالای مردم بیچاره وبیکار بامیان میباشد چه بوجود آمدن چنین هوتل ها یك تعداد اشخاص بیکار به کار انداخته شده ودرمقابل زحمات خویش یك مقدار پول اخذ نموده ودر نتیجه ازیك طرف جلوگیری ازبیکاری که بزرگترین پرابلم اقتصادی میباشد بعمل می آید وازطرف دیگر باپیدا نمودن مدارك عائداتی جدید قوه خریدمردم بلند رفته وسطح زندگی مردم بلند خواهد رفت .

مفاد دیگر چنین سرمایه گذاری ها اینست که یك تعداد زیادی از سیاحان از بامیان قشنگ وتاریخی دیدن به عمل خواهند آورد که در نتیجهٔ دیدن سیاحان و مصرف نمودن یك مقدار پول توسط ایشان بالای وضع دکاندار ها وغیره مردم تأثیر مستقیم مینماید زیرا سیاحان مشتریان جدیدی برای دکاندار ها میباشند.

مهمترین اهمیت این هوتل ها وتأثیر آن بالای اقتصادیات ملی وبامیان خیلی زیاد میباشد. مثلاً اگر دریك مملکتی مانند افغانستان که ازنقطه نظر تاریخی خیلی مشهور میباشد یك تعداد زیادی سیاحان بیایند دراینجا نه تنها در راه معرفی افغانستان نقش مهمی را بازی مینماید بلکه مهمترین اهمیت آن ازنقطه نظر بیلانس تادیات نیز مفید ثابت میشود.

مقصدم از بیلانس های تادیات عبارت ازدست دادن ویابدست آوردن اسعار خارجی دریك مملکت درمدت یکسال میباشد پس دراینجا اگر تعداد سیاحان زیاد میشود هواید است که یك مقدار زیادی پول را باخود آورده ودرافغانستان به مصرف میرساند که درنتیجه یك مقدار زیادی اسعار خارجی که نهایت ضرورت به آن حس میشود بدست دولت ومردم افغانستان آمده وباعث بهبود بیلانس تادیات خواهد شد.

سیستم حمل ونقل وتأثیر آن بالای اقتصادیات

قرار پرنسیپ‌های اقتصادی یعنی بعد ازاینکه تـولیدات صورت گ فت قدم دومی آنرا توزیع وقدم سومی آنرا مصرف تشکیل میدهد. پس درین صورت ازاینکه امتعه درکجا ودرکدام محل توزیع وبفروش میرسد ویامواد خام ازکجاآورده شود به سیستم‌حمل ونقل منظم‌احتیاج داردچه اگر اموال بعد ازتولید شدن ببازار توزیع‌نشده وبه‌مصرف‌نرسد بجز ازخساره مالي دیگرنتیجه نخواهد داشت .

درنتیجه میتوان اظهار نمودکه سیستـم حمل ونقـل درراه رشد اقتصادی ومخصوصاً (بازارهای تجارتی) نقش مهمی‌را بازی‌مینمـاید . درین بحث منظورما ازراه ها وسرکهای بامیان میباشد. برای رسیدن به بامیان البته سه راه موجود میباشد (۱) از راه ولایت پـروان- چاردی غوربند- دره شکاری وبامیان (۲) ازراه میدان- وردك - سرچشمه- کوتل ونی دره‌کالو وبالاخره بامیان - (۳) ازراه هوا توسط طیاره .

دراینجا هردو راه اول‌ذکر آنقدرخوب نبوده وباعث مشکلات سیاحان داخلی وخارجی شده که درنتیجه یك تعداد‌زیادی سیاحـان که بدیدن بامیان علاقه دارند نسبت خرابـي راه از دیدن بامیـان منصرف میشوند. پس به عقیده‌بنده‌اگرحکومت افغانستان‌میخواهدکه ازیك‌طرف سیاحان راجلب نموده ازبامیان زیباوتاریخی دیدن‌نمایند وازطرف‌دیگر

یك مقدار پول ازین مدرك بدست آورد لازم است که وزارت فوائدعامه سرك های آنرا بصورت عصری ترمیم وقیرریزی نمایند. اگرچه قراریکه سروی شده راه کوتل ونی کوتاه ترین راه بین کابل وبامیان میباشد و ازاینکه مسافه کوتاه است پس اقتصادی نیز تمام خواهدشد. بنابران اگر درساختن راه کوتل ونی حکومت افغانستان و ایکافی کمك نمایندنه تنها بالای اقتصادیات بامیان تاثیر بارزی خواهد داشت بلکه بامیان مانندچندین صدسال قبل دوباره اهمیت راه های تجارتی را (که یك زمان راه ابریشم میگفتند) کسب خواهد نمود .

واگر راه کوتل ونی یا شبر بصورت عصری درست نشود. بجز ازینکه ازتعداد توریست ها کاهش یافته دیگر مفادبه مردم بامیان نخواهد رسید پس لازم است که هرچه زودتر دولت افغانستان با کمك ایکافی در تعمیر این سرك جدید صرف مساعی نماید به همان اندازه بمفاد ملت وحکومت افغانستان خواهد بود .

راه سومی را البته میدان هوائی بامیان تشکیل میدهد . این میدان هوائی توسط ریاست هوائی ملکی ازسال١٩٦٦ به این طرف تحت سروی ونقشه قرار گرفته شد و کار میدان تحت رهنمائی آمرمیدان آقای عبدالاحمدخان یکتن ازجوانان وطن پرست وزحمتکش پیش برده شده بود.

طول خط پرواز میدان هوائی بالغ به ١٤٠٠ متربوده دارای یك ترمنل نسبتاً متوسط ویك دستگاه مخابره وهواشناسی بایك دستگاه رهنمای طیارات میباشد .

قرار اظهار آمر میدان کارمیدان درماه اکتوبر یا دسمبر ۱۹۶۷ تکمیل شده وطیارات (توین اتار) کمپنی کانادای که گنجایش ۱۸ نفررا دارد وطیاره پیور که گنجایش ۷ نفر مسافر رادارد بکار انداخته خواهد شد . البته امروز طیارات فوق الذکر هفته یك یادومرتبه بصوب بامیان مسافرین را میبرد لیکن درموقع که تعداد مسافرین زیاد باشد مخصوصاً درماه های جوزا ـ سرطان ـ اسد وسنبله پرواز این طیارات زیاد شده ویك تعداد زیادی مسافرین را از کابل به بامیان نقل میدهد .

اگر از نقطه نظر اقتصادی میدان بامیان رامورد مطالعه قراردهیم مشاهده خواهیم نمود که درا ثر بوجود آمدن میدان مذکور یك تعداد زیادی توریست های خارجي برای دیدن بامیان قشنگ وتاریخي تشویق شده وبمسافرت میل خواهند نمود که درنتیجه ازدیاد مسافرین (مخصوصاً سیاحان خارجی) بالای اقتصادیات مردم بامیان موتل و هوتل های بامیان تأثیر زیادی خواهد انداخت چه ازیك طرف طوریکه دربالاذکر نمودم این ـ سیاحان بدون تکلیف ازبامیان دیدن نموده و این ها مشتریان جدید بوده وباعث خرید اجناس بدست داشته دکاندارها وهوتل بامیــان شده واز طرف دیگر عائدات مردم را بلند خواهند برد .

از نطقه نظر کرایه طیاره یك موضوع مهم دیگر را میخواهم که بگوش آمرین طیارات برسانم که راجع به قیمت تکت طیاره کمی تجدید نظر نموده وقیمت ها را پائین بیاورند تا از یك طرف سیاحان داخلی واز طرف دیگر سیاحان خارجی تشویق شده وتعداد شان زیاد میشود که دراین صورت نه تنها مفاد متوجه شرکت طیاره باختر وغیره خواهد شد بلکه مفاد آن مستقیماً متوجه مردم بامیان نیز خواهد شد .

نفوس ولایت بامیان

در اینجا مقصدم از نفوس عبارت از یك تعداد مرد می میباشد که دریك حوزه معین بودوباش دارند . در بامیان تعداد فامیلی ها از دونفر شروع وبه ۲۵ نفر بالغ میشود وبطور اوسط تعداد فامیلی های سروی شده به ۱۲،٦ نفر می رسد .

اکثر مردم بامیان را تاجك(٦۰فی صد) ، هزاره(۳۰فی صد)وپښتو زبان (۱۰ فی صد) تشکیل میدهند .

اگر تعداد نفوس بامیان را باتناصب منابع طبیعی (مخصوصاً محصولات زراعتی) وعائدات آنها مقایسه نمایم مشاهده خواهیم نمود که تعداد افراد هرفامیل نظر به تناسب عائدات ایشان خیلی زیادمیباشد و همین عدم توازن برین تعداد اعضای فامیل ودر آمد همه آنهاست که وضع زندگی مردم دراینجا نهایت خراب بنظر میرسد . وچنانچه که در صفحات گذشته ذکر نمودیم بطور عموم یك فامیل بامیانی دارای نیم الی پنج جریب زمین ویك فی صد آن واضافتر از ٥ جریب زمین دارند . پس درینصورت میتوان نتیجه گرفت که نسبت ازدیاد نفوس وکمی محصولات زراعتی وعائدات ناچیز بزرگترین پرابلم امروزی مردم بامیان را تشکیل میدهد .

در بامیان بین ۵ الی ۱۰ فیصد اطفال بمکتب می روند ، ودلیل آن عدم موافقه مردم بامیان میباشد چه ایشان میخواهند که اولادهای شان درعوض رفتن به مکتب به مزارعی شان خدمتی را انجام داده واز کار ایشان میخواهند که حاصلات خویشتن را بلند ببرند . باید خاطرنشان که دراین اواخر مردم بامیان میخواهند که اطفال شان به مکتب بروند چه ایشان درك نموده اند که یگانه راه تحول اجتماعی واقتصادی ایشان همان رفتن اطفال ایشان بمکتب میباشد لیکن متأسفانه مدیریت معارف ولایت بامیان نسبت عدم ، بودجه کافی ومعلم کافی وغیره لوازم مکتب دفعتاً نمی توانند یك تعداد زیاد اطفال را به مکتب شامل سازد .

ناگفته نماند که درپهلوی مردها ، زن ها نقش بسیار مهمی را درامور اقتصادی واجتماعی بازی مینمایند ، مخصوصاً در بام سرای طوریکه قبلاً ذکر نمودم یعنی یك تعداد زیاد زنها به بافتن قالین مشغول بوده که ازاین درك میتوانندیك مقدار پولی رادرعائدات فامیلی اضافه نمایند.

جلوگیری از تکثیر نفوس :

گرچه علمای ساینس ، طب واقتصاد کوشیده اندتاازتکثیر نفوس جلوگیری شده وبه مقدار غذای افزایش بعمل آید لیکن باآنهم طوریکه لازم است برای این پرابلم بزرگ اجتماعی، واقتصادی را حل آنقدر ها بدست نیامده است . اینك چند پیشنهاد برای راه حل پرابلم افزایش نفوس خدمت خوانندگان گرامی تقدیم مینمایم :

۱ــ در بامیان دختر ها وبچه ها بین سنین ۱٤ الی ۲۰ از دواج نموده که به‌عقیده دراین سن عروسی کردن قبل از وقت‌است وباید ایشان بسن‌های بلند ازدواج نمایند .

۲ ــ امروز علمای ساینس وطب میکوشند تاطرق جلوگیری افزایش نفوس را بصورت علمی مورد مطالعه قرار دهند . چنانچه به اثر زحمات وریسرچ ها که انجام داده اند مؤفق شده اند که یك مقدار زیاد ادویه‌جات ضدحامله گی رابدسترس خانم‌هابگذارند تاایشان‌ازخوردن تابلیت های ضد حامله گی جلوگیری ازتکثر نفوس به عمل بیاورند .

به عقیدهٔ بنده همکاری مردم درزمینه نقش مهم دارد پس مردم باید در مقابل این مرض هول ناك از خود جدیت نشان داده وبکوشند که مطابق به پروگرام های طرح شده علمای ساینس ، طب واقتصاد رفتار نمایند .

۳ ــ نکته سومی که به عقیده بنده مهم بوده ودر زمینه خدمت قابل قدری را انجام داده میتواند عبارت از تبلیغات موثر است اگر مرجع ذیصلاح به تبلیغات مؤثر اقدام نماید امکان دارد که چنین تبلیغات از طریقه رادیو ، تلویزون ، اخبار ، مجلات‌وسینماهاخیلی زیادبالای افکار عامه تاءثیر بسزائی وارد می نماید :

٤ ــ نقش تعلیم وتربیه بالای تکثر نفوس‌خیلی‌هازیادمؤثرمیباشد. چنانچه اگر دول مانند امریکا وانگلستان‌را بادول هندوستان‌وچنین‌مقایسه

نمایم مشاهده خواهیم نمود که نسبت تعلیمات بالند دول اول الـذکـر افزایش نفوس آنها خیلی کم وهر فامیل دارای یك الی سه طفل میباشدلیکن در ممالك هندوستان وچین هر فامیل بصورت تخمینی از پنج طفل اضافتر دارند.

یکی از مهمترین مشکلات در ممالك عقب مانده که میتوان بامیان را بحیث یك ولایت در حال انکشاف تصور نمود هما نا عدم احصایه نفوس میباشد ، اگر چه دوائر حکومتی بامیان بعضی ارقام را برای ما نشان دادند لیکن نقص که در ارقام موجود بـود عبارت از نشان ندادن تعداد زنها واطفال میباشد کهاین صورت احصائیه نفوس نا تکمیل بوده نمیتوان در پلان اقتصادی واجتماعی بر آن اعتبار کرد لیکن احصائیه بسیار موقی راکه تاامروز حتی در دوائر حکومتی با میان همچنان احصائیه ای موجود نیست توسط ښاغلی دکتور فخرالدین خان فقیری سرطبیب بامیان جمع آوری نموده اند .

البته باید خاطر نشان سازم کهاین احصائیهشخص دوکتور فقیری کهروزانه چندین کیلومتر دوراز مرکز با میان برای وا کیننشن در قریه جات مختلف میرفت جمع آوری شده است برتری این احصائیه نفوس اینست که در اینخانهتنها تعداد خانمها ، اطفال ومردهای که واکسین شده اندجمع آوری شدهٔ بلکهتعداد منازل هرقریهنیز در این احصائیهشامل میباشد.

اینك میخواهم که احصائیه نفوس قریـه جات مختلف شهر بامیان ولایت با میان را بصورت تقریباً تکمیل بدسترس خوانندگـان محترم گذاشته وامید وارم که از آن احصائیه درآینده کار گرفته شود.

احصائیه نفوس قریه جات مختلف شهر بامیان

قریه داودی :

۱— ۳۷ خانه

۲— نفوس ۴۷۱ نفر

۳— تعداد واکسن شده گان ۴۶۸ نفر

قریه لو آباد :

۱— ۳۱ خانه

۲— نفوس ۴۵۱ نفر

۳— واکسین ۴۴۲ »

دشت عیسی خان :

۱— ۴۳ خانه

۲— نفوس ۶۸۵ نفر

۳— واکسین ۶۷۲ »

قریه تی بوقی :

۱— ۷۵ خانه

۲— نفوس ۱۰۴۳ نفر

۳— واکسین ۱۰۲۷ »

قریه گور وان :

۱— ۵۳ خانه

۲— نفوس ۶۲۷ نفر

۳— واکسین ۶۱۸ »

قریه تلواره (یاغرب آباد) :

۲— ۱۱۲ خانه

۲— نفوس ۱۸۱۵ نفر

۳— واکسین ۱۸۰۱ »

سرآسیاب

۱— ۸۳ خانه

۲— نفوس ۹۳۱ نفر

۳— واکسین ۹۲۵ »

قریه قاچك :

۱— ۳۰ خانه

۲— نفوس ۰۴ نفر

۳— واکسین ۴۹۸ »

قریه سید آباد :

۱— ۱۷۳ خانه

۲— نفوس ۲۴۷۹ نفر

۳— واکسین ۱۵۸۰ »

قریه چگرة خیل :

۱— ۳۵ خانه

۲— نفوس ۵۳۱ نفر

۳— واکسین ۵۲۸ »

قریه جوی شهر :

۱— ۱۲ خانه

۲— نفوس ۲۰۷ نفر

۳— واکسین ۲۰۴ »

میانه ولایت :

۱— ۸ خانه

۲— نفوس ۱۲۸ نفر

۳— واکسین ۱۱۰ »

مجموعه عمومی خانه های که مربوط به شهربامیان ۷۰۴ خانه

میباشد عبارتند از نفوس مرد ، زن واطفال ۱۰۰۶۱ نفر

احصائیه ولایت بامیان بدون شهر بامیان

۱ - درهٔ فولادی (تمامأ قریه جات فولادی):

۱ - ۲۷۵۰ خانه

۲ - نفوس ۱۰۴۰۰ نفر

۳ - واکسین ۹۳۷۵ «

قریه جات مربوط به ذره فولادی :

۱ - سیاخاربولاق
۲ - قافله باشی
۳ - دشت لیکر
۴ - دشت جومار
۵ - دم جوی
۶ - دو آب
۷ - بام سرای
۸ - کتوری
۹ - سمتی
۱۰ - ذکریا
۱۱ - نوروزی
۱۲ - پای کوتل
۱۳ - قازان
۱۴ - سیاخاك : (a) چپ دره
(b) خاك کاش
۱۵ - بورسونه
۱۶ - دوست بیك فولادی
۱۷ - تیکرفولادی
۱۸ - دشت علیخان

قریه خکك :

۱ - ۳۰ خانه

۲ - نفوس ۲۵۱ نفر

قریه دوکانی

۱ - ۷۰ خانه

۲ - نفوس ۷۰۲ نفر

۳ - واکسین ۶۵۴ «

قریه خمی کلك

۱ - ۵۲ خانه

۲ - نفوس ۹۵۴ نفر

۳ - واکسین ۸۷۵ «

قریه سرخ در

۱ - ۷۵ خانه

۲ - نفوس ۱۱۰۰ نفر

۳ - یك مکتب دهاتی ۴۲ «

مربوط به قریه شهیدان

۱ - خانه ۲۰۰۷

۲ - نفوس ۱۰۲۰۰ نفر

۱ - کرم بلاق
۲ - جوی پلان
۳ - قریه گلستان
۴ - اغره آباد

الف خانه ۶۰

ب نفوس ۶۲۰ نفر

۵ - قریه گند

الف . شبرتو

۱ - خانه ۷۵

۲ - نفوس ۵۶۱ نفر

خارج شهر :

۱- تعداد خانه ۶۲۵۷
۲- تعداد نفوس ۴۲۳۷۶ نفر
۳- مجموع واکسین ۱۷۴۵۱ «

I- قریه آهنگران

۱- تعداد خانه ۱۰۰
۲- « نفوس ۱۷۰۰ نفر
۳- « واکسین ۱۵۷۱ «

II- حیدرآباد

۱- تعداد خانه ها ۱۲۰
۲- « نفوس ۱۵۵۰ نفر
۳- « واکسین ۱۴۶۸ «

III- لاله خیل :

۱- تعداد خانه ها ۴۰
۲- « نفوس ۱۲۰۰ نفر
۳- « واکسین ۱۱۴۴ «

IV- ملایبان

۱- تعداد خانه ها ۵۰
۲- « نفوس ۱۵۰۰ نفر
۳- واکسین ۱۴۴۸ «

V- سومارہ

۱- تعداد خانه ۸۰
۲- « نفوس ۱۳۰۰ نفر
۳- واکسین ۱۱۷۰ «

VI- فاطمه ستی

۱- تعداد خانه ۲۰
۲- « نفوس ۶۰۰ نفر
۳- « واکسین ۵۲۷ «

VII- توپچی :

۱- تعدادخانه ۱۷۰
۲- « نفوس ۲۵۰۰ نفر
۳- « واکسین ۲۴۱۰ «

قریه جات مربوط به توپچی

ششپل

کالو بلوله

کالـو

الف . سبزاب
ب . صد برگ
۱- کوتل حاجی گك
ج . پای موریس
د . چندر قل

بلـولـه

الف.شنبل
۱- ۵۰ خانه
۲- نفوس ۱۱۰۰ نفر
۳- واکسین ۴۰۰ «

ب. بر کلج
۱- ۲۰ خانه
۲- نفوس ۶۰۰ نفر
۳- واکسین ۳۰۰ «

مؤخذ : سرطبابت بامیان توسط دوکتور فخرالدین خان «فقیری» سرطبیب

خوانندگان بسیار عزیز آرزومندم ازین ریسرچ علمی که راجع به مسایل اقتصادی بامیان میباشد استفاده نموده والبته این اولین ریسرچ علمي راجع وضع اقتصادی بامیان میباشد که امکان دارد بعضي نواقص هم درآن دیده شود، لیکن من متیقن هستم که این نوع ریسرچ هابرای کسانیکه درآینده میخواهند که دراین ولایت زیبا وتاریخي کدام نوع تحقیق علمی را پیش ببرند ممد واقع شود.

نتیجه

قراریکه قبلا ذکر نمودم یعنی بزرگترین پرابلم بامیان‌را کمبود مواد غذائی ، ازدیاد نفوس ، نبودن زمین های زراعتی کافی ، نبودن سرمایه کافی وبیکاری تشکیل میدهد.

به این صورت عوائد مردم نهایت کم ودرمقابل نفوس زیاد وفامیل ها دچار پرابلم اقتصادی میباشند ، روی همین منظور درنتیجه مطالعات علمی راکه انجام دادم میخواهم چند پیشنهاد راجع به پرابلم های مردم بامیان تذکردهم ، پشنهادات ازقرارذیل است :

۱ــبرای رفع کمبودمواد غذای به عقیده بنده حکومت باید زمین ها را دوباره در بین دهاقین توزیع نماید چه درآن‌صورت مردم قادر خواهند شد که احتیاجات خودرا تایك اندازه رفع نمایند.

۲ــبه عقیدی اینجانب باید که مدیریت زراعت ودیگر شعبات مربوط آن درامور انکشاف زراعتی به همرای زارعین کمك نمایند مثلاً برای ازبین بردن حشرات وامراض‌مضره جدیت بخرچ بدهند و همچنین بدسترس دهاقین تخم های اصلاح شده وکود کیمیاوی بقیمت سرخرید بسپارند.

۳ــازاینکه سرمایه دهاقین خیلی کم‌است ، پس باید شعبات بانکهاي زراعتی ، تجارتی وبانك‌مرکزی تأسس شود تااینکه زارعین بتوانند دروقت ضرورت پول‌مورداحتیاج‌خویش‌را ازبانك‌هادرمقابل

یك ربع کم قرض نمایند ، همچنین باید که سیتسم کریدت موجود باشد .

٤ـ چون بامیان یك ولایت تاریخی وقشنگک میباشد پس به نظریه من باید حکومت ومردم برای تشویق سیاحین داخلی وخارجی دست به اقدامات نیك بزنند ، مثلا حکومت یامردم میتواند که هوتل های نسبتاً خوبی رادر شهر بامیان و بند امیر تاسیس نماید که در نتیجه این سرمایه گذاری ها یك عده زیادی سیاحین از بامیان دیدن کرده و آمدن سیاحین البته نه تنها بالای وضع اقتصادی مردم بامیان تاثیر می اندازد بلکه تاثیر مستقیم بالای وضع اجتماعی مردم نیز وارد میکند.

٥ـ ازاینکه میدانم منابع طبیعی بزرگترین ثروت ملی یك مملکت میباشد، پس ازحکومت ومردم افغانستان خواهشمندم تااگر امکان داشته باشد یك مقدار پول ازخزانه دولت یاازذخایر افرادویا اینکه حکومت سرمایه های خارجی را تشویق ودعوت نماید تادرمعدن بزرگ وپرارزش حاجیگک که داری تقریباً ٦٣ فی صد آهن خالص دارد سرمایه گذاری نمایند.

دراین صورت نه تنها ازمنابع سرشار آهن استفاده بعمل می آید بلکه مهمتر ازهمه توسط استخراج معدن مذکور یك تعداد زیاد کار برای مردم خلق شده وازطرف دیگر یکمقدار زیاد اسعار خارجی نصیب مردم افغانستان خواهدشد که در نتیجه بالای بیلانس تادیات ورشد اقتصادی مملکت ومردم تاثیر مستقیم خواهد نمود .

٦ـ برای جلوگیری ازتکثر نفوس، باید حکومت یك شفاخانه زایشگاه ویا یك انجمن رهنمائی خانواده تأسیس واز طریق های علمی جدید برای جلوگری نفوس استفاده نماید .

55

پوهنتون کابل

کابل افغانستان
سرطان ۱۳۵۱ مطابق جولای ۱۹۷۲

مطبعه پوهنتون